

Abstracts

Περίληψεις

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ

THE ARCHAEOLOGICAL
ACTIVITY AND RESEARCH
IN NORTH WEST GREECE
AND THE IONIAN ISLANDS

Ιωάννινα 23, 24, 25, 26 Νοεμβρίου 2017

**Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Συνεδριακό Κέντρο
«ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ»**

Ioannina, November 23, 24, 25, 26 2017

**University of Ioannina
Conference Center
“KAROLOS PAPOULIAS”**

Κοσμητεία Φιλοσοφικής Σχολής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Εφορείες Αρχαιοτήτων &
Υπηρεσίες Νεωτέρων Μνημείων ΒΔ Ελλάδας & Νησιών του Ιονίου
Deanery Faculty of Philosophy, University of Ioannina - Ephorates of Antiquities &
Services of Modern Monuments in NW Greece & the Ionian Islands

Abstracts

Περίληψεις

ΤΟ ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΚΟ ΕΡΓΟ
ΣΤΗ ΒΟΡΕΙΟΔΥΤΙΚΗ ΕΛΛΑΔΑ
ΚΑΙ ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ

THE ARCHAEOLOGICAL
ACTIVITY AND RESEARCH
IN NORTH WEST GREECE
AND THE IONIAN ISLANDS

Ιωάννινα 23, 24, 25, 26 Νοεμβρίου 2017
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
Συνεδριακό Κέντρο
«ΚΑΡΟΛΟΣ ΠΑΠΟΥΛΙΑΣ»

Ioannina, November 23, 24, 25, 26 2017
University of Ioannina
Conference Center
“KAROLOS PAPOULIAS”

Κοσμητεία Φιλοσοφικής Σχολής, Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων - Εφορείες Αρχαιοτήτων &
Υπηρεσίες Νεωτέρων Μνημείων ΒΔ Ελλάδας & Νησιών του Ιονίου
Deanery Faculty of Philosophy, University of Ioannina - Ephorates of Antiquities &
Services of Modern Monuments in NW Greece & the Ionian Islands

ΠΕΡΙΛΗΨΕΙΣ

ABSTRACTS

2015–2017: Το Έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

Κατά τα έτη 2015–2017, η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων, εκτός των τρεχουσών υπηρεσιακών αναγκών και υποχρεώσεων, έκλεισε με επιτυχία τα έργα προστασίας και ανάδειξης, στο πλαίσιο του Εθνικού Στρατηγικού Πλαισίου Αναφοράς, που υλοποιήθηκαν στους αρχαιολογικούς χώρους της Δωδώνης, της Καστρίτσας και του Μεγάλου Γαρδικίου. Παράλληλα, άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις, περιοδικές εκθέσεις και εκπαιδευτικά προγράμματα ξεδιπλώθηκαν στους χώρους της Δωδώνης, του Αρχαιολογικού και του Βυζαντινού Μουσείου Ιωαννίνων. Επιστημονικά συνέδρια για καίρια ζητήματα της έρευνας πραγματοποιήθηκαν σε συνεργασία με άλλους φορείς, με σκοπό την ευαισθητοποίηση των πολιτών και τη συσπείρωση σε κοινούς στόχους. Κορυφαίο γεγονός αποτέλεσε η έκθεση «Δωδώνη. Το Μαντείο των Ήχων», η οποία φιλοξενήθηκε στο Μουσείο της Ακρόπολης, σε συνεργασία και με το Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο.

2015–2017: The Work of the Ephorate of Antiquities of Ioannina

In the course of years 2015–2017, the Ephorate of Antiquities of Ioannina, outside the current service requirements and obligations, closed successfully the protection and enhancement projects, under the National Strategic Reference Framework, carried out in the archaeological sites of Dodona, Kastritsa and Megalo Gardiki. Moreover, other cultural events, temporary exhibitions and educational programs were unfolded in the archaeological site of Dodona, the Archaeological and the Byzantine Museums of Ioannina. Scientific conferences on key issues were carried out in cooperation with other institutions, to raise public awareness and rallying on common goals. The highlight was the exhibition «Dodona. The Oracle of Sounds», which was hosted at the Museum of Acropolis, in cooperation with the National Archaeological Museum.

Το Έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας κατά τα έτη 2015–2017

Κατά τα έτη 2015–2017 η Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας ξεκίνησε τις εργασίες αποκατάστασης και ανάδειξης του αρχαίου θεάτρου Γιτάνων, έργο ενταγμένο στο ΕΣΠΑ. Συμμετείχε στο πρόγραμμα «Πολιτιστική διαδρομή στα αρχαία θέατρα της Ηπείρου», πρόγραμμα που αφορά μία ολοκληρωμένη σύγχρονη περιηγητική διαδρομή σε πέντε αρχαιολογικούς χώρους -Δωδώνη, Γίτανα, Κασσώπη, Νικόπολη, Αμβρακία- της Ηπείρου, με πυρήνα τα αρχαία θέατρα, ωδεία και στάδια. Την ίδια περίοδο ολοκληρώθηκε η τελευταία φάση των αρχαιολογικών εργασιών στο πλαίσιο του έργου «Νέος Λιμένας Ηγουμενίτσας». Επίσης, υλοποιήθηκαν από την Εφορεία στερεωτικές εργασίες και έργα αποκατάστασης σε πολλά βυζαντινά και μεταβυζαντινά μνημεία και οργανώθηκε με μεγάλη επιτυχία το Α' Διεθνές Αρχαιολογικό και Ιστορικό Συνέδριο για τη Θεσπρωτία. Παράλληλα, η Εφορεία, μεταξύ άλλων, εξέδωσε λεύκωμα για τη μονή Γηρομερίου και πραγματοποίησε σειρά περιοδικών εκθέσεων.

The Work of the Ephorate of Antiquities of Thesprotia during the years 2015–2017

During the years 2015–2017 the Ephorate of Antiquities of Thesprotia started the restoration and promotion works of the ancient theater of Gitana, a project financed by NSRF. It participated in the project «Cultural Route of the Ancient Theaters of Epirus», a project that concerns a comprehensive modern tour of five archaeological sites -Dodona, Gitana, Kassopi, Nicopolis, Amvrakia- and focuses on ancient theaters and stadiums. At the same time the last phase of the archaeological works within the framework of the project «New Port of Igoumenitsa» was completed. Also, the Ephorate carried out restoration works in many Byzantine and post-Byzantine monuments and the First International Conference on the Archaeology and History of Thesprotia was organized with great success. Finally, the Ephorate, among others, published a book about the monastery of Giromeri and made a series of periodical exhibitions.

Το Έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Πρέβεζας κατά την τελευταία τριετία

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας ενεργοποιήθηκε με τον νέο Οργανισμό του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού στα τέλη Οκτωβρίου του 2014. Κατά την τελευταία τριετία το έργο της Εφορείας επικεντρώθηκε στην ολοκλήρωση των έργων ανάδειξης της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου, σε σωστικές ανασκαφές τόσο στο πλαίσιο κατασκευής της Ιόνιας Οδού, όσο και σε οικόπεδα ιδιωτών, σε σωστικού χαρακτήρα επεμβάσεις σε μνημεία, σε εκπαιδευτικά προγράμματα και δράσεις για το κοινό, καθώς και στην προετοιμασία και ένταξη των νέων έργων ανάδειξης στα θέατρα Νικόπολης και Κασσώπης.

The Work of the Ephorate of Antiquities of Preveza during the last three years

The Ephorate of Antiquities of Preveza was activated with the new Organization of the Hellenic Ministry of Culture in late October 2014. During the last three years, the Ephorate's work focused on the completion of the projects of the previous programming period (NSRF 2007–2013), the rescue excavations of antiquities that have been revealed during the construction of the Ionian Road or in private plots, life-saving interventions in monuments, educational programs and actions for the public at the Archaeological Museum of Nicopolis, as well as the preparation and integration of new projects at the theaters of Nicopolis and Kassope in the new programming period (NSRF 2014–2020).

Το Έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος κατά τα έτη 2014-2016

Στην ανακοίνωση θα γίνει μία σύντομη παρουσίαση του ανασκαφικού και ερευνητικού έργου της Εφορείας Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος κατά την τελευταία τριετία. Το διάστημα αυτό ήταν ιδιαίτερα σημαντικό, καθώς ολοκληρώθηκαν οι μεγάλες ανασκαφές που υλοποιούντο στο πλαίσιο κατασκευής της Ιόνιας οδού, αλλά και άλλων μικρότερων οδικών αξόνων (Παραϊόνια, σύνδεση περιοχής Ακτίου-Βόνιτσας με την Ιόνια Οδό). Στο πλαίσιο κατασκευής των έργων αυτών πραγματοποιήθηκαν σωστικές ανασκαφικές έρευνες σε 30 τουλάχιστον θέσεις, σε συνολική έκταση 150.000 τ.μ. περίπου, τα ευρήματα των οποίων χρονολογούνται από την Μεσοελλαδική περίοδο (2000-1600 π.Χ.) μέχρι και τα μεταβυζαντινά χρόνια (16ος αι. μ.Χ.). Νέοι οικισμοί, άγνωστα νεκροταφεία, αγροτικές και εργαστηριακές εγκαταστάσεις, ιερά πόλεων και αγροτικά ιερά, μοναστηριακό συγκρότημα και οχυρωματικοί πύργοι, συγκαταλέγονται μεταξύ των νέων δεδομένων, που άλλαξαν τον αρχαιολογικό χάρτη της περιοχής. Η ολοκλήρωση των μεγάλων ανασκαφών προσέφεραν νέα στοιχεία, φωτίζοντας ακόμη περισσότερο την ιστορία των δύο αρχαίων εθνών που έδρασαν στις δυτικές «εσχατιές» του ελληνικού κόσμου. Επίσης, θα γίνει αναφορά στα έργα ΕΣΠΑ που υλοποίησε η Εφορεία μας, ενώ θα παρουσιαστούν οι εργασίες που υλοποιήθηκαν σε μνημεία, κυρίως της μεταβυζαντινής περιόδου, στο νησί της Λευκάδας μετά τους σεισμούς του 2015.

The Work of the Ephorate of Antiquities of Aitolokarnania and Lefkas during the years 2014-2016

In this paper will be presented the excavation and research work of the Ephorate of Antiquities of Aitolokarnania and Lefkas during the last three years. This period was particularly important, as the large excavations that were being carried out during the construction of Ionia Odos and other smaller road axes (Paraionia, connection of the area Aktio-Vonitsa with Ionia Odos) were completed. Rescue excavations were carried out in at least 30 locations covering a total area of 150.000 m², offering findings that date from the Middle Helladic (2000-1600 BC) to post-Byzantine period (16th century AD). New settlements, unknown cemeteries, agricultural and laboratory installations, sanctuaries, a monastery and fortification towers are among the new data that changed the archaeological map of the area. The completion of the great excavations offered new information, enlightening the history of the two ancient nations that lived in the western «borders» of the Greek world. Moreover, the NSRF projects that implemented by our Ephorate will be presented, as also the rescue works that were carried out in post-Byzantine monuments in Lefkas after the earthquakes of 2015.

**Το Έργο της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ηπείρου,
Βορείου Ιονίου και Δυτικής Μακεδονίας**

Η Υπηρεσία Νεωτέρων Μνημείων & Τεχνικών Έργων Ηπείρου, Βορείου Ιονίου & Δυτικής Μακεδονίας με έδρα τα Ιωάννινα έχει αρμοδιότητα σε δέκα (10) Περιφερειακές Ενότητες: Λευκάδος, Κέρκυρας, Θεσπρωτίας, Πρέβεζας, Άρτας, Ιωαννίνων, Γρεβενών, Κοζάνης, Καστοριάς και Φλώρινας. Το σημαντικότερο έργο της, τα τρία τελευταία έτη, χωρίς να αναφερθούμε στην καθημερινή αλληλογραφία, τις εγκρίσεις μελετών ιδιωτών ή τρίτων φορέων, γνωμοδοτήσεις περιβαλλοντικών επιπτώσεων κλπ. αφορά κυρίως σε:

- α. Οριοθετήσεις ιστορικών τόπων.
- β. Τεκμηρίωση - καταγραφές - αποτυπώσεις και χαρακτηρισμοί μνημείων.
- γ. Επίβλεψη έργων τρίτων φορέων / Εφορειών Αρχαιοτήτων - Περιφέρειας Ηπείρου - Δήμων.
- δ. Εκτέλεση έργων σε μνημεία αρμοδιότητάς μας.
- ε. Εργασίες συντήρησης έργων τέχνης.

**The Work of the Service of Modern Monuments and Technical Works of Epirus,
North Ionian and West Macedonia**

The Service of Modern Monuments & Technical Works of Epirus, Northern Ionian & Western Macedonia based in Ioannina is responsible for ten (10) Regional Units: Lefkada, Corfu, Thesprotia, Preveza, Arta, Ioannina, Grevena, Kozani, Kastoria and Florina. Its most important work, over the last three years, not to mention daily correspondence, approvals deriving by private studies or third parties, environmental impact assessments, etc. mainly concerns:

- a. Defining historic site location.
- b. Documentation - recordings - graphs and characterization of buildings and monuments.
- c. Supervision of works by third parties / Committees of Antiquities - Region of Epirus - Municipalities.
- d. Execution of works on monuments of our competence.
- e. Maintenance and conservation works for works of art.

The shipsheds at Oiniadai

The shipsheds at Oiniadai are the best preserved example of its type in the ancient Greek world. Their function was to shelter under a roof and out of the water triremes of the naval forces. Partial excavations of the complex were carried out by Benjamin Powell and Joshua Sears in 1900–1901. Uncovering of the slipways was completed in 1986–1995 by the then 6th Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities under the direction of Lazaros Kolonas. This presentation will concentrate on the latest digital documentation carried out at the site in 2015–2017 and the obtained new architectural results.

Οι νεώσοικοι των Οινιδών

Οι νεώσοικοι των Οινιδών είναι τα καλύτερα διατηρημένα παραδείγματα του είδους τους στον αρχαίο Ελληνικό κόσμο. Η λειτουργία τους ήταν να προστατεύουν κάτω από μία οροφή και εκτός ύδατος τις τριήρεις των ναυτικών δυνάμεων. Μερικές ανασκαφές του συγκροτήματος διενεργήθηκαν από τους Benjamin Powell και Joshua Sears το 1900–1901. Η αποκάλυψη των γεφυρών ολοκληρώθηκε το 1986–1995 από την τότε 6^η Εφορεία των Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων υπό τη διεύθυνση του Λάζαρου Κολώνα. Αυτή η παρουσίαση θα εστιάσει στην τελευταία ψηφιακή τεκμηρίωση, η οποία ήρθε σε πέρας στο πεδίο το 2015–2017, καθώς και τα νέα αρχιτεκτονικά ευρήματα.

Ζητήματα οικιστικής-τοπογραφίας Μολοσσίας και Κασσωπαίας

Η οικιστική εικόνα της αρχαίας Ηπείρου έχει ανασυσταθεί κυρίως από επιφανειακές και λιγότερο από ανασκαφικές έρευνες. Δεδομένης και της ένδειας γραπτών πηγών, είναι επόμενο να ανακύπτουν κατά καιρούς ζητήματα που άπτονται της οικιστικής οργάνωσης και της ιστορικής τοπογραφίας της. Στην παρούσα ανακοίνωση μας απασχολούν δυο από τα πιο επίκαιρα, η ταυτότητα συγκεκριμένων οικισμών της Μολοσσίας στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων και η υπόσταση των οικισμών της Κασσωπαίας που συνδέονται με τον αποικισμό των Ηλείων στην Ήπειρο. Η συζήτηση των θεμάτων επικεντρώνεται στη συνολική αξιολόγηση των αρχαιολογικών ευρημάτων, των επιγραφικών μαρτυριών και των ιστορικών πηγών. Τα δεδομένα της έρευνας επανεξετάζονται σε συνδυασμό με τα στοιχεία της φυσικής γεωγραφίας και τις σχέσεις του ανθρώπου με το χώρο (λειτουργικές, κοινωνικές, οικονομικές, λατρευτικές κ.α.). Επιπλέον, συνεκτιμώνται οι σχέσεις των κατοίκων με τη μυθολογική και ιστορική τοπική παράδοση.

Ekistic-topographic aspects of Molossia and Cassopaia

The ekistic pattern of ancient Epirus has been reconstructed mainly on the basis of field survey and less by excavation. Granted that there is a scarcity of written sources it is to be expected that issues occasionally emerge concerning its ekistic organization and historical topography. This essay focuses on the two of the most current issues: the identity of particular settlements of Molossia in the Ioannina Basin and the nature of the Cassopean settlements which are connected with the Elean colonies in Epirus. The discussion of the relevant problems centres on a systematic study of the archaeological finds, the epigraphic evidence and historical sources. The research findings are reconsidered in the light of the physical geography and the relationship of people with space (practical, social, economic, religious etc.). Also the inhabitants' relations with local mythical and historical tradition are taken into account.

Αναζητώντας τα Ηπειρωτικά έθνη στη Ρωμαιοκρατία: Μία αρχαιολογική προσέγγιση

Σύμφωνα με τους αρχαίους συγγραφείς, οι Ηπειρώτες βίωσαν, 167 χρόνια πριν τη γέννηση του Χριστού, μια πραγματική αποκάλυψη. Το τέλος του κόσμου τους είχε φτάσει. Μέσα σε ένα πρωινό, 70 πόλεις και χωριά καταστράφηκαν και 150.000 άνθρωποι εξανδραποδίστηκαν. Από την ημέρα εκείνη και έπειτα η ιστορική έρευνα επικεντρώνεται κυρίως στους ρωμαϊκούς εμφύλιους πολέμους και στη μεγάλη νίκη του Αυγούστου στο Ακτιό. Τα έθνη των Ηπειρωτών και ειδικότερα οι Μολοσσοί χάνονται μέσα στα αχανή όρια της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. Το παρόν άρθρο εξετάζει τα αρχαιολογικά κατάλοιπα που σχετίζονται με τα κύρια έθνη των Ηπειρωτών στους ρωμαϊκούς χρόνους. Η ερευνητική μέθοδος που θα ακολουθηθεί είναι μια σύνθεση επιγραφικών, νομισματικών, λατρευτικών, ταφικών και οικιστικών ευρημάτων σε συνάρτηση με τους χώρους εύρεσής τους και τα τοπογραφικά δεδομένα τους. Η παρούσα έρευνα δύνата να μας οδηγήσει σε νέα συμπεράσματα για τους Ηπειρώτες που έζησαν σε δύσκολες συνθήκες ειδικότερα κατά τους πρώτους ρωμαϊκούς χρόνους.

Looking for the Epirote tribes in the Roman period: An archaeological survey

According to ancient authors, Epirotes experienced, 167 years before the birth of Christ, an apocalypse. The end of their world had arrived. Within few hours, 70 settlements were destroyed and 150,000 people were sold into slavery. From that day onwards the historical research mainly focuses on the Roman civil wars and the great victory of Augustus at Actium. The Epirote *ethnoi* and especially the Molossians were lost and forgotten in the vastness of the Roman Empire. The present article examines the archaeological evidence associated with the major tribes of Epirus in the Roman period. A synthesis is proposed of the epigraphic, numismatic, cultic, funerary finds and evidence for occupation in relation to their findspots and their topographical data. This investigation may lead us to a better understating regarding the Epirotes who lived in difficult conditions especially during the early Roman times.

Η ύαλος της Ηπείρου κατά την Ελληνιστική περίοδο: Μία διεπιστημονική προσέγγιση

Στην παρούσα εργασία γίνεται μία πρώτη συστηματική διεπιστημονική μελέτη του ελληνιστικού γυαλιού που έχει βρεθεί σε σημαντικές αρχαιολογικές θέσεις της Ηπείρου (Ιερό της Δωδώνης, Αμβρακία, Κασσώπη, Γίτανα, Ελέα και Δυμόκαστρο). Έχουν μελετηθεί συνολικά 180 δείγματα με χρήση σύγχρονων αναλυτικών τεχνικών (Σαρωτική Μικροσκοπία Σάρωσης-SEM/EDX, Φασματοσκοπία Ατομικών Μαζών Επαγωγικά Συζευγμένου Πλάσματος-LA-ICPMS, Φασματοσκοπία Μάζας Θερμικού Ιονισμού-TIMS) και στατιστικών μεθόδων (Μέθοδος των Κυρίων Συνιστωσών-PCA). Στόχος της διεπιστημονικής μελέτης είναι η διάγνωση των πρώτων υλών και της τεχνολογίας κατασκευής των γυάλινων αντικειμένων καθώς και ο εντοπισμός της προέλευσής τους με αποτέλεσμα την εξαγωγή χρήσιμων συμπερασμάτων για την οικονομία και τις εμπορικές σχέσεις/επαφές της αρχαίας Ηπείρου. Τα αναλυτικά δεδομένα και η στατιστική επεξεργασία τους παρουσιάζουν ιδιαίτερα ενδιαφέροντα αποτελέσματα για την τεχνολογία και την προέλευση των δειγμάτων επιβεβαιώνοντας στην πλειονότητα των περιπτώσεων την ιστορική και αρχαιολογική έρευνα. Επιπλέον εντοπίζονται νέες πιθανές θέσεις σχετικά με την προέλευση μέρους των δειγμάτων δίνοντας νέες πληροφορίες για τις εμπορικές και κοινωνικοοικονομικές δραστηριότητες των αρχαίων Ηπειρωτών.

The Hellenistic glass from Epirus: An interdisciplinary approach

In this first systematic interdisciplinary study of Hellenistic glass excavated in important archaeological sites in Epirus (Dodona Sanctuary, Ambrakia, Cassope, Gitana, Elea and Dymokastro) a total of 180 samples have been studied using state of the art analytical techniques (Scanning Electron Microscopy SEM/EDX, Laser Ablation Inductively Plasma Mass Spectrometry, LA-ICPMS, Thermal Ionization Mass Spectrometry-TIMS) and statistical methods (Principal Component Analysis, PCA). The aim of this interdisciplinary study is to improve our knowledge on the composition of the glass and the provenance of the material, thus providing valuable information on the position of Epirotic regions in the commercial networks of this period and showing the socioeconomic interactions of the Epirotes with the Greek world. The analytical data and the statistical analysis reveal particularly interesting information about the technology and the provenance of the samples, confirming the historical and archaeological research. In addition, new data about the provenance of the samples is identified giving new insights about the commercial and socio-economic activities of ancient Epirotes.

Κυνηγοί και τροφοσυλλέκτες σε μετάβαση: Η περίπτωση της βραχοσκεπής Μποϊλα Ιωαννίνων

Οι ανασκαφές κατά τη δεκαετία του 1990 στη βραχοσκεπή Μποϊλα, στην έξοδο του Βοϊδομάτη προς την κοιλάδα της Κόνιτσας, αποκάλυψαν μια θέση περιστασιακής χρήσης, η οποία συμπληρώνει το δίκτυο των υπόλοιπων θέσεων στην περιοχή κατά την Τελική Ανώτερη Παλαιολιθική περίοδο. Σε αντίθεση, όμως, με τις βραχοσκεπές Κλειδί και Μεγαλάκκος στο εσωτερικό της χαράδρας του Βοϊδομάτη, η Μποϊλα διαθέτει στοιχεία για τη χρήση της περιοχής και κατά το Πρώιμο Ολόκαινο, και αποτελεί την πρώτη στρωματογραφημένη μαρτυρία για την προσαρμογή των κυνηγών-τροφοσυλλεκτών στις νέες περιβαλλοντικές συνθήκες της περιοχής. Η ανακοίνωσή μας παρουσιάζει νεώτερα στοιχεία σχετικά με τις λιθοτεχνίες της Τελικής Ανώτερης Παλαιολιθικής και της Μεσολιθικής χρήσης της θέσης, τα οποία διευρύνουν το ήδη πλούσιο «αρχείο» της παλαιολιθικής Ηπείρου και προσφέρουν την ευκαιρία συνδυασμού τους με αυτά από άλλες περιοχές της Ελλάδας, αλλά και γειτονικών περιοχών.

Hunter-gatherers in transition: The case of Boila rockshelter in the Ioannina prefecture

Excavations during the 1990s at Boila Rockshelter at the mouth of the Vikos Gorge, where the Voidomatis River flows into the plain of Konitsa, revealed an occupation site complimentary to the previously established network of Upper Palaeolithic settlement in the area. Other sites further within the gorge include Klithi and Megalakkos rockshelters. In contrast to these, Boila was also in use during the early Holocene and therefore provides evidence for adaptation by Final Upper Palaeolithic hunter-gatherers to the changing environmental conditions in the region. Our paper presents new information on stone tool technology at Boila from the Final Upper Palaeolithic and Mesolithic, which expands on the already rich evidence from the region, as well as offering comparisons with sites from other areas in Greece and elsewhere.

**Νέα δεδομένα για την Αρχαιότερη Νεολιθική από την ενδοχώρα της Ηπείρου:
Οικιστικό σύνολο από την Επισκοπή Σερβιανών (Ιωάννινα)**

Στην παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστούν τα προκαταρκτικά αποτελέσματα της μελέτης των λίθινων τεχνέργων και της χειροποίητης κεραμικής. Κατά τη διάρκεια σωστικής ανασκαφής στη θέση Επισκοπή Σερβιανών εντοπίστηκε ελληνιστική αγροικία και ρωμαϊκό νεκροταφείο. Στον χώρο του ρωμαϊκού νεκροταφείου αποκαλύφθηκε σειρά λάκκων διαφόρων διαστάσεων, σκαμμένων στο φυσικό έδαφος. Ειδικότερα, ο λάκκος Α περιείχε σημαντικό αριθμό λίθινων τεχνέργων και χειροποίητης κεραμικής. Στο δάπεδο του λάκκου διαπιστώθηκαν ίχνη από εννέα πασσαλότρυπες (Α-Θ) ποικίλης μορφής (δύο οχτώσχημες, έξι κυκλικής διατομής και μία ακανόνιστη). Επρόκειτο, πιθανότατα, για υπόσκαφο οίκημα, που βάσει ραδιοχρονολόγησης τοποθετείται στην Αρχαιότερη Νεολιθική περίοδο.

**New data for the Early Neolithic period in inland Epirus:
A settlement from Episkopi, Serviana (Ioannina)**

Salvage excavations at the site of Episkopi (Serviana, Ioannina) brought to light a Hellenistic rural facility and a Roman cemetery. At the area of the cemetery a series of pits of various dimensions were discovered, dug into the natural clay soil. More specifically, pit A contained an important number of lithic artefacts and of handmade pottery. Nine postholes (A-Θ) (two eight shaped, six circular and one of uncertain shape) were traced on the floor of the pit. The structure, possibly a subterranean hut, has been radiometrically dated to the Early Neolithic period. This paper aims at presenting some preliminary remarks from the study of the lithics and the handmade pottery.

**Δύο πήλινα κοχλιάρια από τον μεσοελλαδικό οικισμό Παλαμπούτι στο
Νεοχωρόπουλο Ιωαννίνων**

Το 2009 στο Νεοχωρόπουλο Ιωαννίνων, στη θέση Παλαμπούτι, αποκαλύφθηκε προϊστορικός οικισμός της Μέσης Εποχής του Χαλκού. Από τον οικισμό προέρχεται σημαντικός αριθμός χειροποίητης κεραμικής, πήλινων σφοντυλιών και πυριτολιθικών τεχνουργημάτων. Ανάμεσα στην κεραμική, ξεχωρίζουν δύο πιθανά τμήματα πήλινων κοχλιαρίων, τα οποία προέρχονται από το βορειοδυτικό τμήμα του οικισμού. Ο τύπος του πήλινου κοχλιαρίου είναι αρκετά διαδεδομένος στην Ευρώπη και στον Βαλκανικό χώρο ήδη από την Νεολιθική Εποχή. Για την Ήπειρο, όμως, αποτελεί μοναδικό εύρημα, με εξαίρεση το κοχλιάριο της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού από το Σεβαστό Θεσπρωτίας, ενδεικτικό των διατροφικών συνηθειών των κατοίκων του οικισμού.

Two clay spoons from the Middle Helladic settlement of Palampouti, Neochoropoulo (Ioannina)

In 2009 at the site Palampouti of Neochoropoulo (Ioannina) a prehistoric settlement of Middle Bronze Age came to light. The settlement yielded a significant number of handmade pottery, clay spindle whorls and flint artifacts. Among the pottery, two possible parts of clay spoons, which have been found at the northwestern part of the settlement, are of special interest. Clay spoons were very common in Europe and the Balkan peninsula since the Neolithic period. For Epirus, it is a unique finding, with the exception of the Early Helladic clay spoon from Sevasto Thesprotia, indicative of the dietary habits of the inhabitants.

The Molossian cemetery at Liatovouni and the absolute chronology of the Epirote Early Iron Age

The Molossian Cemetery of Liatovouni, in the plain of Konitsa, at the confluence of the Aoös and Boidomatis Rivers, dates from the closing stages of the Late Bronze Age (ca. 1200 B.C.) down to the late 5th or early 4th century B.C. The earliest tomb, with diagnostic Mycenaean ktermata, is easily dated, as are those tombs, beginning in the later 8th century B.C., with imported Geometric pottery from central and southern Greece. Imported pottery continues in the cemetery throughout the Archaic and Classical periods, but the date of the intervening tombs—many containing only matt-painted, coarsewares, or metal objects—are much more difficult to date. A recent project of 14C AMS radiocarbon dates on human bone from the cemetery has, for the first time, provided a clear absolute chronology for the period in Epirus between 1200 and 800 B.C.

Το Μολοσσικό νεκροταφείο στο Λιατοβούνι και η απόλυτη χρονολόγηση της Πρώιμης Εποχής του Σιδήρου στην Ήπειρο

Το Μολοσσικό Νεκροταφείο του Λιατοβουνίου, στην πεδιάδα της Κόνιτσας, κοντά στη συμβολή του ποταμού Αώου με τον Βοΐδομάτη, χρονολογείται από τις τελευταίες φάσεις της Ύστερης Εποχής του Χαλκού (περ. 1200 π.Χ.) έως τα τέλη του 5^{ου} ή τις αρχές του 4^{ου} αιώνα π.Χ. Ο πρωιμότερος τάφος, με διαγνωστικά Μυκηναϊκά κτερίσματα, χρονολογείται με ευκολία, όπως και εκείνοι οι τάφοι που ξεκινούν από τον ύστερο 8^ο αιώνα, και περιέχουν ευρήματα εισαγμένης Γεωμετρικής κεραμικής από την κεντρική και νότια Ελλάδα. Εισαγμένη κεραμική συνεχίζεται στο νεκροταφείο κατά τη διάρκεια της Αρχαϊκής και Κλασσικής εποχής. Ανάμεσα στους τάφους, όμως, εντοπίζονται και πολλοί τάφοι που περιέχουν μόνον αμαυρόχρωμη κεραμική, χονδροειδή κεραμική, ή μετάλλινα αντικείμενα, η χρονολόγηση των οποίων είναι πολύ δύσκολο να προσδιοριστεί με ακρίβεια. Το πρόσφατο εγχείρημα ραδιοχρονολογήσεων (14C AMS) με βάση ανθρώπινα οστά από το νεκροταφείο, παρήγαγε, για πρώτη φορά στην έρευνα, μια ακριβή απόλυτη χρονολόγηση για την περίοδο μεταξύ του 1200 και 800 π.Χ. στην Ήπειρο.

**Νέα αρχαιολογικά δεδομένα (προϊστορία και πρωτοϊστορία) από τον κάμπο Κόνιτσας και το
λεκανοπέδιο Ιωαννίνων: Οι διαστάσεις του χώρου-χρόνου**

Η αρχαιολογική παρακολούθηση δύο μεγάλων δημόσιων έργων στον κάμπο της Κόνιτσας και στην περιοχή του Κατσικά Ιωαννίνων απέδωσε λίγα σημαντικά νέα ευρήματα για την τοπογραφία της περιοχής. Σε συνδυασμό με παλαιότερα αρχαιολογικά δεδομένα προκύπτουν νέα συμπεράσματα για τις διαστάσεις του οικιστικού χώρου σε διαφορετικές περιόδους της προϊστορίας και των ιστορικών χρόνων. Η διαχρονική χρήση του κάμπου της Κόνιτσας έχει ήδη τεκμηριωθεί, αλλά πιο ενδιαφέρουσα αναδεικνύεται η πιθανότητα ύπαρξης λιμναίου οικισμού στο νότιο άκρο της λίμνης Παμβώτιδας των Ιωαννίνων. Η ύπαρξή του στο συγκεκριμένο σημείο υποστηρίζεται για πρώτη φορά από την αρχαιολογική έρευνα. Θα παρουσιαστούν σχετικά οι άμεσες και έμμεσες ενδείξεις.

**New archaeological data (prehistory and protohistory) from the Konitsa plain and the Ioannina
basin: The dimensions of space-time**

The archaeological supervision of two major public works in the plain of Konitsa and in the Katsikas area yielded some important new findings for the topography of the area. Combined with older archaeological data, new conclusions are drawn about the extent of habitation in different periods of prehistory and historical times. The long-term use of Konitsa plain has already been documented, but the possibility of a lake settlement at the southern edge of lake Pamvotis is very interesting. Its existence at this point is supported for the first time by archaeological research. Direct and indirect indications will be presented here.

Ιερό Δωδώνης: Το ανασκαφικό πρόγραμμα στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΣΠΑ

Η ανακοίνωση εστιάζει στην παρουσίαση των ανασκαφικών εργασιών του έτους 2015 στο θέατρο και τη δυτική στοά του Ιερού της Δωδώνης. Η αρχική προσέγγιση των δεδομένων που προέκυψαν εξετάζονται σε συνάρτηση με παλαιότερα ερευνητικά στοιχεία.

Dodona Sanctuary: The excavation program in the framework of NSRF

This paper presents the latest excavation data from the theatre and the western stoa during the last year (2015) of the restoration projects that were funded by the National Strategic Reference Framework (NSRF).

Σύστημα αντιστήριξης στον τοίχο της δυτικής στοάς του Ιερού της Δωδώνης

Στο πλαίσιο του προγράμματος ΕΣΠΑ, πραγματοποιήθηκαν εργασίες για την προστασία και ανάδειξη της στοάς του ιερού της Δωδώνης και των αναθηματικών βάθρων ανατολικά της. Προϋπόθεση για την ασφαλή ολοκλήρωση των εργασιών αποτέλεσε η αντιστήριξη του δυτικού - οπίσθιου τοίχου τμήμα του οποίου σωζόταν σε πολύ κακή κατάσταση. Το δομικό υλικό παρουσίαζε έντονη αποσάθρωση γεγονός που οδήγησε σε απώλεια των μηχανικών ιδιοτήτων του και σε απόκλιση του τοίχου από την κατακόρυφο. Για την αποφυγή του κινδύνου κατάρρευσης λήφθηκαν άμεσα μέτρα προστασίας με την μελέτη και κατασκευή συστήματος αντιστήριξης. Η αντιστήριξη αυτή μελετήθηκε λαμβάνοντας υπ όψιν τις ιδιαιτερότητες και τα προβλήματα του συγκεκριμένου τοίχου με στόχο την άρση της ετοιμορροπίας αλλά συγχρόνως και την δυνατότητα πραγματοποίησης εργασιών συντήρησης και αποκατάστασης.

Retaining system in the wall of the west stoa of Dodona

Within the framework of the NSRF program, work was carried out with the purpose of protecting and showcasing the west stoa and the votive pedestals at its east. A prerequisite for the safe completion of the works was the retaining of the west-back wall, part of which was preserved in very poor condition. The structural material suffered intense disintegration which led to a loss of mechanical properties and a deviation of the wall from the vertical. In order to avoid the risk of collapse, immediate protection measures were taken by means of designing and constructing a retaining system. This retaining system was planned taking into account the particularities and problems of the wall, aiming at avoiding dilapidation and also at allowing maintenance and restoration work.

*Κωνσταντίνος Σουέρεφ, Αριάδνη Γκάρτζιου-Τάττη, Ηλίας Σβέρκος, Σωτήριος Τσέλικας,
Ιουλία Κατσαδήμα, Γεώργιος Γεωργούλας, Ελένη Σκαλιστή, Παναγιώτης Φίλος, Αθανασία Ζωγράφου /
Konstantinos Soueref, Ariadni Gartziou-Tatti, Ilias Sverkos, Sotirios Tselikas,
Ioulia Katsadima, Georgios Georgoulas, Eleni Skalisti, Panagiotis Filos, Athanasia Zografou*

Από την έρευνα των χρηστηρίων ελασμάτων της Δωδώνης

Η παρούσα έρευνα εντάσσεται στο πλαίσιο του ερευνητικού προγράμματος Dodona on line, το οποίο πραγματοποιείται υπό τη διεύθυνση του Καθηγητή του Κέντρου Κλασσικών Σπουδών του Πανεπιστημίου του Μόντρεαλ (Université de Montréal, Centre d' Études Classiques) Pierre Bonnechere. Το πρόγραμμα αποβλέπει στην εκ νέου επεξεργασία και ηλεκτρονική έκδοση των χρηστηρίων ελασμάτων της Δωδώνης που δημοσιεύονται στο μνημειώδες έργο των Σωτήρη Δάκαρη - Ι. Βοκοτοπούλου και Α.-Φ. Χριστίδη (επιμ. Σ. Τσέλικα), Τα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης των ανασκαφών του Δ. Ευαγγελίδη, Αθήνα 2013 και περιλαμβάνει περί τις 4126 επιγραφές. Στόχος της ανακοίνωσης είναι η παρουσίαση της μεθοδολογίας και των πορισμάτων της έρευνας που πραγματοποιείται εκ μέρους της ελληνικής ομάδας εργασίας στο πλαίσιο του ανωτέρω προγράμματος. Η έρευνα εδράζεται σε δύο άξονες: Ο πρώτος αφορά στον επανέλεγχο μέσω αυτοψίας και στη φωτογραφική τεκμηρίωση των ενεπιγραφών ελασμάτων εκ των οποίων προκύπτουν -σε κάποιες περιπτώσεις- νέες αναγνώσεις που συμβάλλουν στην πληρέστερη αποκατάσταση των κειμένων. Ο δεύτερος σχετίζεται με την ερμηνεία των κειμένων αυτών μέσω της οποίας φωτίζονται ζητήματα που συνδέονται τόσο με τη χρονολόγησή και τις γλωσσικές τους ιδιαιτερότητες όσο και με το περιεχόμενό τους.

Regarding the research of the Dodona lamellae

The current research is part of Dodona on line, a project under the auspices of Pierre Bonnechere, Professor of the Center of Classical Studies of the University of Montreal (Université de Montréal, Centre d' Études Classiques). The project aims to edit online the inscriptions of the oracular tablets from Dodona, as they appear in the two monumental volumes published by the late scholars S. Dakaris, I. Vokotopoulou and A.- Ph. Christidis, edited by S. Tselikas, under the title "The Oracular Tablets of Dodona, from the Excavations of D. Evaggelidis", Athens 2013, almost 4216 inscriptions. The current presentation is focused on the methodology and the preliminary results of the research carried out by the members of the Greek team, within the aforementioned project. The research is based on two axes: the first pertains to the reexamination through autopsy, of the lamellae- under study, as well as their photographic documentation, due to which new readings may come out, that will allow a more complete restoration. The second axis is connected to the text interpretation, pertaining to issues regarding dating as well as linguistic peculiarities and content.

Εκπαιδευτικές δράσεις στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων: 2014–2016

Στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ιωαννίνων (AMI) κατά τα τελευταία χρόνια έχουν σχεδιαστεί περισσότερα από 34 εκπαιδευτικά προγράμματα, εκ των οποίων υλοποιούνται τουλάχιστον είκοσι. Όλα σχεδιάστηκαν από τους αρχαιολόγους της Εφορείας στο πλαίσιο εορτασμών, πανελλαδικών δράσεων του Υπουργείου και Διεθνών εκστρατειών. Σήμερα, από τα προσφερόμενα προγράμματα, πέντε (5), απευθύνονται σε νήπια και παιδιά πρωτοσχολικής ηλικίας, ενώ τα περισσότερα, τουλάχιστον δεκαοκτώ (18), στα παιδιά των μεγαλύτερων τάξεων του Δημοτικού. Εννέα (9) προσφέρονται σε μαθητές των δύο πρώτων τάξεων του Γυμνασίου και τρία (3) σε παιδιά Λυκείου. Στο πλαίσιο του ΕΣΠΑ κατασκευάστηκαν δύο μουσειοσκευές, για τα αρχαία παιχνίδια του μουσείου και το ιερό της Δωδώνης αντιστοίχως, και μια ψηφιακή εφαρμογή. Η εφαρμογή με τίτλο «Οι περιπέτειες του Μολοσσίδα: Το ταξίδι του Τιμόδαμου» είναι διγλώση (ελληνικά-αγγλικά), σχεδιασμένη για οθόνη αφής και διατίθεται δωρεάν για τα λειτουργικά συστήματα φορητών συσκευών: Android 4.2 και iOS 7.

Educational activities at the Archaeological Museum of Ioannina: 2014–2016

Thirty-four (34) educational programs have been developed the last years at the Archaeological Museum of Ioannina (AMI) twenty (20) of which are carried out. Each program has been designed by the archaeologists of the Ephorate within the framework of festivities, of public activities on a national level of the Ministry of Culture and of International campaigns. Today, from the bulk of the programs, five (5) are addressed to kindergarten and primary school children, while most of them, almost eighteen (18), to children of the last classes of primary school and three (3) to high school students. Within the Framework of the National Strategic Reference Framework two Museum Kits have been developed, one for the ancient toys of the Museum and one for the Sanctuary of Dodona respectively, as well as a digital application. The latter entitled “The adventures of Molossidis: Timodamus’ trip” is bilingual (Greek-English) designed for a touch screen and distributed for free for operating system of portable devices: Android 4.2 and iOS 7.

**Αγροτικές εγκαταστάσεις, ρωμαϊκών και παλαιοχριστιανικών χρόνων στην πορεία
της Ιόνιας οδού στο λεκανοπέδιο Ιωαννίνων**

Κατά τη διάρκεια των εργασιών κατασκευής της Ιόνιας Οδού, στις νότιες παρυφές του λεκανοπεδίου Ιωαννίνων, στον περιβάλλοντα χώρο των εγκαταστάσεων των ΣΕΑ Επισκοπικού, μεταξύ των οικισμών Επισκοπικού - Αμπελιάς (Χ.Θ. 189+985,5 της Ιόνιας Οδού) εντοπίστηκε κι ανασκάφηκε εν μέρει αγροτική εγκατάσταση, η ζωή της οποίας ξεκινά στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου και φτάνει έως και τους παλαιοχριστιανικούς χρόνους. Τα κατάλοιπα της εγκατάστασης εκτείνονται στα πρηνή και στην κορυφή ενός χαμηλού βραχώδους υψώματος, στους ανατολικούς πρόποδες των υψωμάτων της Μανωλιάσσας. Κατά τις εργασίες εντοπίστηκαν στα νότια και δυτικά πρηνή, σε βαθύτερα στρώματα κεραμική που χρονολογείται στην Πρώιμη Εποχή του Σιδήρου και υποδηλώνει εγκατάσταση, διαλυμένα κατάλοιπα μονόχωρων κτιρίων που χρονολογούνται στους ρωμαϊκούς χρόνους και στους ανατολικούς πρόποδες τα θεμέλια εκτεταμένου κτιρίου με δύο τουλάχιστον οικοδομικές φάσεις που χρονολογείται στους ρωμαϊκούς χρόνους. Παράλληλα ανάμεσα στα οικιστικά κατάλοιπα μέσα σε κοιλότητες του εδάφους εντοπίστηκαν και ανασκάφησαν δέκα τάφοι (εννέα χτιστοί κιβωτιόσχημοι και ένας κεραμοσκεπής) που χρονολογούνται στους ρωμαϊκούς και παλαιοχριστιανικούς χρόνους.

**Rural establishments, dated in Roman and Early Christian period, in Ioannina
basin along contemporary Ionia street**

A rural establishment located between Episkopiko village and Ampelia, in the south side of Ioannina basin, revealed during the works of Ionia Street's construction. Although it has been partly excavated until now, could be suggested that it existed since Early Iron Age till early Christian age. The residues of the settlement were spread in the top and in the slopes of a low, rocky hill. To be précised, pottery of early Iron Age has been found that prove residence. Demolished single-wing buildings in the south-west side and foundations of a complex building - with two at least recognizable, building phases- in the east have been revealed, dated to roman era. Moreover ten graves of different types (cist and roof tiled) have been excavated that also could be dated on roman and early Christian period.

Πρόταση αποκατάστασης της ρωμαϊκής αγρέπαυλης στην Κρανούλα Ιωαννίνων

Αντικείμενο της παρούσης αποτελεί η παρουσίαση πρότασης – μελέτης αποκατάστασης της ρωμαϊκής αγρεύπαλης, που εντοπίστηκε στις δυτικές υπώρειες του όρους Μιτσικέλι, βόρεια της σύγχρονης πόλης των Ιωαννίνων. Πρόκειται για τυπικό δείγμα του οικιστικού μοντέλου που ενδημεί στην ύπαιθρο κατά τους αυτοκρατορικούς χρόνους και συμβάλλει στην ανασύνθεση της τοπογραφίας της ρωμαϊκής Ηπείρου. Η αγροικία βάσει των αρχαιολογικών δεδομένων, των αρχιτεκτονικών και τυπολογικών χαρακτηριστικών της ανήκει στο τύπο της αγροτικής έπαυλης με στοά (villa porticus) και η ανέγερσή της τοποθετείται στα τέλη του 2^{ου} μ.Χ. αι. Η θέση της είναι εποπτική, με χωροταξική σημασία ως προς τα δίκτυα επικοινωνίας αλλά και εγγύς σε εδάφη κατάλληλα για διευρυμένη αγροτική παραγωγή. Τα οικοδομικά κατάλοιπα παρουσιάζουν έντονη παθολογία που επιβάλλει άμεσες στερεωτικές επεμβάσεις. Στόχος της μελέτης αποκατάστασης είναι η διάσωση των υποδομών με ήπιες και αντιστρέψιμες επεμβάσεις, συμβατές με το χαρακτήρα και τη φυσιογνωμία του χώρου και του περιβάλλοντός του.

Restoration proposal for the roman villa at Kranoula, Ioannina

This report concerns the restoration proposal and rehabilitation study of the roman villa rustica, identified on the western foothills of Mt. Mitsikeli, north of the modern city of Ioannina. The villa is a typical example of the residential model that prevailed along the countryside during the imperial period, thus contributing to our knowledge of Roman Epirus' landscape. According to the archaeological data, architectural and typological characteristics it belongs to the type of rural villa with portico and its erection can be dated at the end of the 2nd AD c. The villa holds a critical position both in terms of spatial communication networks as to the proximity to fertile land for agriculture. The building ruins bear severe pathology requiring urgent securing measures. The restoration study aims to rescue the remaining infrastructures through mild and reversible interventions, consistent with the nature and character of the area and its environment.

Γιάννενα: Σχετικά με τις απαρχές και το όνομα της πόλης

Το ζήτημα της ίδρυσης και της προέλευσης του ονόματος της πόλης των Ιωαννίνων απασχολεί την έρευνα από τις αρχές του 19^{ου} αιώνα μέχρι σήμερα, χωρίς, όπως φαίνεται, να έχει βρει την οριστική του απάντηση. Με την παρούσα εργασία επιχειρείται ο συνδυασμός των -ελάχιστων- πληροφοριών που αντλούμε από τις γραπτές πηγές, με τα διαθέσιμα αρχαιολογικά και γλωσσολογικά δεδομένα, ο οποίος φαίνεται να μας οδηγεί σε ασφαλέστερα συμπεράσματα, σχετικά με τις απαρχές της πόλης. Όσον αφορά στο όνομά της, επιχειρείται η προσέγγιση του θέματος βάσει της συγκέντρωσης και εξέτασης τοπωνυμίων που παρουσιάζουν όμοια ή παραπλήσια μορφή.

Giannena: The origin and the name of the city

The founding of Giannena and the origin of the city's name is an issue that has been investigated by researchers from the beginning of the 19th century until today, no definite conclusion having been reached. In this paper an attempt is made to combine the -very little- information drawn from written resources with the available archaeological and linguistic evidence, which seems to be leading us to safer assumptions regarding the inception phase of the city. In relation to the city's name, the selected approach discusses the issue by collecting and analysing identical or similar place-names.

**Ανιχνεύοντας τις επιρροές της Κρητικής Σχολής στη μεταβυζαντινή ζωγραφική της Ηπείρου:
Το παράδειγμα της εικόνας του Εμμανουήλ Τζάνε Μπουνιαλή με θέμα τον Αρχάγγελο Μιχαήλ
(β' μισό 17^{ου} αιώνα)**

Η εικόνα του Εμμανουήλ Τζάνε Μπουνιαλή με θέμα τον Αρχάγγελο Μιχαήλ (β' μισό του 17^{ου} αιώνα) εξετάζεται ως παράδειγμα εικόνας από ζωγράφο της Κρητικής Σχολής, η παρουσία της οποίας στη Μονή της Παναγίας Ελεούσας, στο Νησί της Λίμνης των Ιωαννίνων, οδήγησε στη διάχυση ενός εικονογραφικού τύπου της περιώνυμης κρητικής παράδοσης στους κύκλους των μεταβυζαντινών ζωγράφων, που δρούσαν στην Ήπειρο. Η σύνθεση, τυπική του ύφους του ζωγράφου με αναφορές στη βυζαντινή παράδοση και συντηρητική προσαρμογή κατακτήσεων της δυτικής ζωγραφικής του 16^{ου}-17^{ου} αιώνα, αναπαράγεται σε εικόνες και τοιχογραφίες της Ηπείρου, που χρονολογούνται από τον προχωρημένο 18^ο αιώνα μέχρι τον 19^ο αιώνα, και έχει έμμεση επίδραση σε άλλα έργα, κυρίως του κύκλου των Καπεσοβιτών ζωγράφων. Όσον αφορά στις συνθήκες μεταφοράς της εικόνας στη Μονή Ελεούσας, αυτή θα μπορούσε να συσχετισθεί με την ηπειρωτική κοινότητα της Βενετίας, μέλη της οποίας καταγίνονταν στη συλλογή έργων τέχνης, εξέδιδαν και χρηματοδοτούσαν βιβλία –μεταξύ των οποίων και μια *Ακολουθία* του εξεταζόμενου ζωγράφου– και κληροδοτούσαν περιουσιακά τους στοιχεία σε εκκλησίες και Μονές των Ιωαννίνων, συμπεριλαμβανομένης της Μονής Ελεούσας.

**Tracing the influences of the Cretan School on the Post-Byzantine painting of Epirus:
The example of the icon *Archangel Michael* by Emmanouel Tzanes Bouniales
(second half of the 17th century)**

The icon of Archangel Michael by Emmanuel Tzanes Bouniales (second half of the 17th century) is studied as example of an artwork by a painter of the Cretan School, the presence of which in the Monastery of Panaghia Eleousa on the Island of the Ioannina Lake, lead to the diffusion of its iconographic type to the circles of the Post-Byzantine painters who were active in the region of Epirus. The composition is typical of the style of its creator, bearing references to the Byzantine tradition and reserved adoption of characteristics of the 16th and 17th-centuries western painting. It has been reproduced on icons and wall paintings of Epirus from the Late 18th to the 19th centuries and has influenced indirectly other artworks produced mainly by the Kapesovites painters. Regarding the conditions of its transfer to the Monastery of Eleousa, we may correlate it to the Epirotic community in Venice, members of which were art collectors, published and financed publications –including an *Acolouthia* by the painter under study– and bequeathed assets to churches and monasteries of Ioannina, including the Monastery of Eleousa.

Η εκκλησιαστική ζωγραφική στην πόλη των Ιωαννίνων κατά τον 19^ο αιώνα

Η πρόσληψη της μεταβυζαντινής αγιογραφικής παράδοσης στην εκκλησιαστική ζωγραφική του 19^{ου} αι. αποτυπώνεται στους επτά ναούς του αστικού κέντρου των Ιωαννίνων. Πρωταγωνιστικές φιγούρες αναδεικνύονται μεμονωμένοι αγιογράφοι και οικογενειακές συντροφίες που φροντίζουν να διατηρούν στενή σχέση με την τοπική κοινωνία. Οι εν λόγω ζωγράφοι είναι φορείς μιας παράδοσης που διατηρείται ζωντανή και λειτουργική μέσα από τη διαρκή ανανέωσή της μέσα στο συγκεκριμένο πολιτισμικό συγκείμενο της εποχής. Συνεπώς, η κυρίαρχη αισθητική διαμορφώνεται από τις τρέχουσες εξελίξεις κατά την ύστερη τουρκοκρατία σε ό,τι αφορά την πνευματική κατάσταση και την οικονομική πρόοδο όλων των φορέων που εμπλέκονται στην παραγωγή της εκκλησιαστικής ζωγραφικής.

The ecclesiastical painting in the city of Ioannina during the 19th century

This research note analyzes the reception of the traditional post-byzantine hagiography in the production of the ecclesiastical art in the churches of Ioannina during the 19th century. Such examples of religious painting are valuable sources of the information on the trends in iconography and aesthetic and the cultural context of the city. By putting these artifacts in artistic, cultural and historical context we can understand the character of hagiography in nineteenth century Ioannina.

**Δυο άγνωστα πατριαρχικά σιγίλλια και ένα πατριαρχικό μολυβδόβουλλο από την Κλειδωνιά
Κονίτσης**

Στη συγκεκριμένη ανακοίνωση θα γίνει για πρώτη φορά παρουσίαση του περιεχομένου και αξιολόγηση δυο αδημοσίευστων μεταβυζαντινών πατριαρχικών σιγιλλίων και ενός πατριαρχικού μολυβδόβουλλου που προέρχονται από τη Μονή Μεταμορφώσεως του Σωτήρος στην Κλειδωνιά Κονίτσης.

Two unknown patriarchal sigillia and one patriarchal lead seal from Kleidonia, Konitsa

This paper attempts to present the full content of two unpublished patriarchal documents and one patriarchal lead seal from Kleidonia of Konitsa and to explain the importance of these sources for the society and economy of the plain of Konitsa in the post-byzantine period.

Η δράση των Λινοτοπιτών ζωγράφων στο Ζαγόρι: Τέμπλα και φορητές εικόνες

Μια σειρά από φορητές εικόνες στα εκκλησιαστικά μνημεία του Ζαγορίου προσγράφονται στο έργο ζωγράφων καταγόμενων από το Λινοτόπι, κοινότητα στην οροσειρά του Γράμμου. Καλλιτέχνες οργανωμένοι σε συνεργεία με οικογενειακή δομή, φθάνουν στην περιοχή την τελευταία δεκαετία του 16^{ου} αιώνα και εργάζονται σε τοιχογραφίες και τέμπλα μέχρι την 6^η δεκαετία του 17^{ου} αιώνα. Με υπόβαθρο την παλαιολόγια και πρώιμη μεταβυζαντινή καλλιτεχνική παράδοση της δυτικής Μακεδονίας επηρεάζονται σε μεγαλύτερο ή μικρότερο βαθμό από τις αρχές της λεγόμενης ηπειρωτικής Σχολής (ή Σχολής της ΒΔ Ελλάδας ή τοπικής Ηπειρωτικής Σχολής). Φορείς της απλοϊκής τέχνης της ορεινής υπαίθρου, διαμορφώνουν το προσωπικό τους καλλιτεχνικό ιδίωμα και συχνά υπογράφουν τα έργα τους. Η μελέτη των φορητών έργων της περιοχής προσφέρει νέα στοιχεία για την πορεία, τους σταθμούς εξέλιξης της τέχνης τους, τις συνεργασίες με άλλους καλλιτέχνες.

The activity of Linotopi painters in Zagori: Iconostasis and portable icons

A number of portable icons in the churches and monasteries in Zagori are ascribed to the activity of painters from Linotopi, a village on Grammos mountain. Consisting traveling companies based on a family structure, they seem to have been arrived in this region at the last decade of the 16th century and worked in frescoes and iconostasis until the sixth decade of the 17th century. Their art is rooted in the Paleologan and early post-byzantine tradition of western Macedonia and influenced by the so-called Continental School (or Epirotic or School of NW Greece). Although the Linotopi painters formed individual styles, their works represent simplified tendencies distinguished by linearity, ignorance of beauty, disharmony of masses, weakness in the drawing of faces and limited color range. The study of the portable icons in the region of Zagori offers new evidence about the Linotopi painters concerning their career, the development of their art and their co operations.

Αναστηλωτικές εργασίες σε μνημεία αρμοδιότητας της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων, στο πλαίσιο προγραμματικών συμβάσεων του Υπουργείου Πολιτισμού και Αθλητισμού με την Περιφέρεια Ηπείρου (2014-2017)

Η Περιφερειακή Ενότητα Ιωαννίνων περιλαμβάνει πληθώρα εκκλησιαστικών μνημείων όλων των περιόδων ενταγμένων σε αστικά κέντρα, οικισμούς με παραδοσιακό ή νεωτερικό χαρακτήρα, μονές και εξωκλήσια. Την περίοδο 2014-2017 με φορέα υλοποίησης την Περιφέρεια Ηπείρου πραγματοποιήθηκαν έργα αποκατάστασης σε εκκλησιαστικά μνημεία με την επίβλεψη της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων και σε συνεργασία με τη Μητρόπολη Ιωαννίνων και τη Μητρόπολη Πωγωνιανής, Δρυϊνουπόλεως και Κονίτσης. Μεταξύ των εμπλεκόμενων φορέων υπογράφηκε σειρά προγραμματικών συμβάσεων με τους όρους εκτέλεσης και παρακολούθησης των έργων, τα οποία προέβλεπαν στην αντιμετώπιση κατά περίπτωση σοβαρότατων χρόνιων προβλημάτων στατικότητας και στεγανοποίησης, με την αποκατάσταση των όψεων των ναών, την επισκευή ή την αντικατάσταση των στεγών και λοιπών επιμέρους δομικών στοιχείων τους. Το τεράστιο αυτό εγχείρημα είχε ως αποτέλεσμα τη διάσωση, στερέωση και ανάδειξη της ιστορικής φυσιογνωμίας των μνημείων, τα οποία παραδόθηκαν στις τοπικές κοινότητες ως αναβαθμισμένοι χώροι λατρείας και πολιτιστικής αναφοράς.

Restoration works on monuments by the Ephorate of Antiquities of Ioannina, in the framework of programmatic agreements between the Ministry of Culture and Sports and the Region of Epirus (2014-2017)

The Regional Unit of Ioannina includes a large number of ecclesiastical monuments from all periods, built in urban centres, settlements of traditional or modern character, monasteries and chapels. During the 2014-2017 period, with the implementation agency of the Region of Epirus, restoration projects of ecclesiastical monuments were implemented under the supervision of the Ephorate of Antiquities of Ioannina and in consultation with the Holy Metropolis of Ioannina as well as the Holy Metropolis of Dryinoupolis, Pogoniani and Konitsa. A series of programmatic agreements was signed between the parties involved quoting the conditions for the execution and the monitoring of the projects, which are designed as appropriate to deal with severe chronic problems of static and waterproofing by restoring the facades of the temples, repairing or replacing the roofs and other individual components. This enormous task resulted in the preservation, consolidation and enhancement of the historical physiognomy of the monuments, which were delivered to the local communities as upgraded places of worship and cultural reference.

Γεωγραφικό Σύστημα Πληροφοριών της ΥΝΜΤΕΗΒΙΑΔ με τη χρήση του λογισμικού QGIS

Παρουσίαση Γεωγραφικού Συστήματος Πληροφοριών(ΓΣΠ) με τη χρήση του λογισμικού QGIS που αφορά την γεωχωρική απεικόνιση των κηρυγμένων Νεώτερων Μνημείων και Ιστορικών Τόπων αρμοδιότητας της ΥΝΜΤΕΗΒΙΑΔ σε ψηφιακά χαρτογραφικά υπόβαθρα όπως GoogleEarth, ΕΚΧΑ Α.Ε., χάρτες ΓΥΣ. Παράλληλα περιλαμβάνεται η συσχέτιση των στοιχείων αυτών με άλλα δεδομένα όπως περιβαλλοντικά, χωροταξικά, πολεοδομικά, διοικητικά, με δεδομένα διανομών & αναδασμών, με φωτογραφικό αρχείο, με ψηφιακό μοντέλο εδάφους, με τον διαρκή κατάλογο Μνημείων του ΥΠΠΟΑ. Τέλος παρουσιάζονται χαρακτηριστικές εφαρμογές του ΓΣΠ όπως ζώνες αποκλεισμού (buffer zones), ερωτήματα επιλογής και εντοπισμού μνημείων και εγκαταστάσεων σε προκαθορισμένες αποστάσεις και με συγκεκριμένα κριτήρια, καθορισμός περιοχών οπτικής επαφής από μνημεία με τη χρήση ψηφιακού μοντέλου εδάφους. Με τη χρήση της εφαρμογής QGIS Composer παρουσιάζεται η δημιουργία ψηφιακών και αναλογικών χαρτών κηρύξεων Νεώτερων Μνημείων και Ιστορικών τόπων.

Geographic Information System developed by SMMTWENIWM with the use of QGIS platform

Presentation of Geographic Information System (GIS) with the use of the QGIS software, that deals with the Geospatial presentation of Modern Monuments and Historic Settlements, officially declared as such by the Greek Ministry of Culture. The Geospatial presentation is made by the use of QGIS and digital basemaps by GoogleEarth maps, National Cadastre & Mapping Agency S.A. and Hellenic Military Geographical Service. In the presentation, the geospatial connection with various data will be shown such as environmental, regional planning & urban development data, agriculture land distributions and consolidation data, photographic data, digital terrain model (DTM) data etc. Representative QGIS tools that deal with buffer zones, queries research (by distance, by entity, by attribute), viewshed analysis etc are presented. Finally the QGIS Composer application will be presented, through which declaration maps of Modern Monuments and Historic settlements are composed.

Εργασίες συντήρησης, προστασίας και αποκατάστασης σε ιστορικά κτίρια των Ιωαννίνων

Σημαντικός τομέας ευθύνης της Υπηρεσίας Νεωτέρων Μνημείων και Τεχνικών Έργων Ηπείρου, Βορείου Ιονίου και Δυτικής Μακεδονίας είναι η διάσωση, αποκατάσταση και προστασία των μνημείων, των αρχιτεκτονικών μελών και στοιχείων τους. Στην παρουσίαση αυτή, περιγράφονται σωστικές επεμβάσεις και εργασίες συντήρησης που πραγματοποιήθηκαν στη «Ζωσιμαία Σχολή» και στο «Ορφανοτροφείο Γεωργίου Σταύρου». Στα σημαντικά αυτά, για την ιστορία των Ιωαννίνων, κτίρια, εκτελέστηκαν συγκολλήσεις, ανατάξεις αρχιτεκτονικών μελών, αντικατάσταση συνδετικών κονιαμάτων, αφαίρεση βιολογικών επιστρώματων, καθαρισμός γλυπτού διακόσμου, σφραγίσεις αρμών και ρηγματώσεων. Στις επεμβάσεις αυτές, εκτός από τις παραδοσιακές μεθόδους και υλικά, χρησιμοποιήθηκαν και προϊόντα νανοτεχνολογίας, με επιτυχημένη εφαρμογή που καταδεικνύει τον σημαντικό ρόλο στην εφαρμοσμένη έρευνα νέων υλικών και τεχνικών συντήρησης.

Conservation, protection and rehabilitation works of historic buildings in Ioannina

A key sector of responsibility of the Service of Modern Monuments and Technical Works of Epirus, North Ionian and West Macedonia is the preservation, restoration and protection of monuments, their architectural elements and form. In this presentation, emergency rescue interventions and conservation works that took place at “Zosimaia School” and the “Georgios Stavrou Orphanage” are described. In these important buildings for the history of Ioannina, a number of works was carried out, namely: welding, resetting of architectural elements, mortar replacement, organic coating removal, cleaning of decorative relief, sealing joints and cracks. In addition to traditional methods and materials, nanotechnology products were used on these interventions, whose successful implementation demonstrates the significant role of applied research of new materials and conservation techniques.

Ο εκθεσιακός χώρος του Αρχοντικού Μίσιου

Ο εκθεσιακός χώρος του Αρχοντικού Μίσιου βρίσκεται στα Γιάννενα επί της οδού Ασωπίου 9 και λειτουργεί στο ισόγειο του ομώνυμου αρχοντικού. Το έργο της διαμόρφωσης του ισόγειου χώρου του Αρχοντικού Μίσιου σε εκθεσιακό χώρο υλοποιήθηκε με την ένταξη στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα: Ανταγωνιστικότητα και Επιχειρηματικότητα με τίτλο: «Διαμόρφωση και ανάδειξη του ισόγειου χώρου του Αρχοντικού Μίσιου και δημιουργία εκθεσιακού χώρου». Η υλοποίηση του άρχισε την 01-07-2014 και ολοκληρώθηκε τις 31-12-2015. Με την ολοκλήρωση του έργου παραδόθηκε στο κοινό ένας εκθεσιακός χώρος σε ένα αυθεντικό περιβάλλον, που προβάλλει σημαντικές πτυχές της αστικής ζωής και κοινωνίας των Ιωαννίνων του 19^{ου} και το α' μισό του 20^{ου} αιώνα. Ο εκθεσιακός χώρος είναι πλέον επισκέψιμος, όπως και τα άλλα μνημεία και εκθεσιακοί χώροι της πόλης των Ιωαννίνων. Αναγνωρίζεται πλέον από την τοπική κοινωνία και αποτελεί σημείο αναφοράς στην περιοχή. Στους χώρους του υπάρχει η δυνατότητα και ήδη έχουν φιλοξενηθεί και φιλοξενούνται περιοδικές εκθέσεις καλλιτεχνών και άλλες πολιτιστικές εκδηλώσεις και δραστηριότητες.

Misios Mansion exhibition area

The exhibition area of Misios Mansion is located in 9 Asopiou street, Ioannina and operates on the ground floor of the namesake mansion. The rehabilitation works of Misios Mansion ground floor into an exhibition area was implemented with its inclusion in the Operational Program: Competitiveness and Entrepreneurship entitled "Rehabilitation and promotion of Misios Mansion ground floor and exhibition area". Its implementation began on 01-07-2014 and was completed on 31-12-2015. Upon completion of the project, an exhibition area in an authentic environment, highlighting important aspects of Ioannina's urban life and society from the 19th c. up to the first half of the 20th c., was given to the public. The exhibition area is now open to visitors, as are the other monuments and exhibition halls of Ioannina. It is now recognized by the local community as a point of reference in the area. The mansion has ample spaces for hosting exhibits and has already hosted temporary art exhibitions and other cultural events and activities.

Οικοσκευή Αρχοντικού Μίσιου: Εργασίες συντήρησης και έκθεσή τους

Η συντήρηση και αποκατάσταση αντικειμένων που ανήκουν στην οικοσκευή του Αρχοντικού Μίσιου, ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2014 και ολοκληρώθηκε τον Δεκέμβριο του 2015. Τα αντικείμενα εκτίθενται στον ισόγειο χώρο (Μόνιμη Έκθεση) και περιλαμβάνουν χρηστικά αντικείμενα από όλα τα επίπεδα της οικίας (τα ημιυπόγεια, το ισόγειο, το μεσοπάτωμα και τον όροφο). Η επιλογή έγινε με κριτήριο την δυνατότητα απόδοσης ολοκληρωμένης εικόνας ως προς το περιεχόμενο και τη λειτουργία του Αρχοντικού. Συντηρήθηκαν αντικείμενα κατασκευασμένα από διαφορετικά υλικά και προορισμένα για διαφορετική χρήση και λειτουργία, σχετική πάντα με την καθημερινή ζωή και τις εργασίες των ιδιοκτητών και του προσωπικού. Η ΔΣΑΝΜ είχε την επίβλεψη και την ευθύνη της πρόσληψης επιστημονικού προσωπικού και τεχνιτών υψηλής εξειδίκευσης στην προστασία και ανάδειξη μετάλλινων, λίθινων, χαρτών, ξυλόγλυπτων, υάλινων, κεραμικών και υφασμάτων αντικειμένων. Σήμερα οι εργασίες συνεχίζονται από τους συντηρητές της υπηρεσίας με σκοπό την έκθεση και των υπολοίπων αντικειμένων.

Misios Mansion household goods: Restoration works and exhibition

The conservation and restoration of items belonging to the Misios Mansion household goods began in December 2014 and was completed by December 2015. The items are displayed on the ground floor (Permanent Exhibition), including furnishings from all Mansion floors (basements, ground floor, mezzanine and upper floor). The selection was based on the ability to produce a comprehensive image in respect to the Mansion's interior contents and function. Numerous items were restored, composed of a variety of materials, destined for various uses and functions, relevant to the daily life and occupations of the owners and staff. The Directorate of Conservation of Ancient and Modern Monuments had the supervision and responsibility of hiring technical staff and highly skilled workers in the protection and restoration of metal, stone, paper, wooden, glass, ceramic and textile items. Currently, work continues with the goal to exhibit the rest of the household items by the Service's restoration workers.

Δίκτυο μακροχρόνιας παρακολούθησης μικρομετακινήσεων λίθινου γεφυριού Αώου Κόνιτσας

Ίδρυση τοπικού τριγωνομετρικού δικτύου και μαρτύρων (στόχων) για την μακροχρόνια παρακολούθηση μικρομετακινήσεων του λίθινου γεφυριού Αώου Κόνιτσας. Το έργο στοχεύει στην μακροχρόνια παρακολούθηση και συλλογή δεδομένων μετακινήσεων στις τρεις διαστάσεις (3D), του λίθινου γεφυριού που αποδίδονται στις καιρικές συνθήκες, σεισμούς ή άλλα φυσικά φαινόμενα. Η συλλογή και επεξεργασία των δεδομένων εκτελείται με αυτοματοποιημένο σύστημα ώστε να αποφεύγεται η ανάμιξη του ανθρώπινου παράγοντα για την ελαχιστοποίηση των συστηματικών ή χονδροειδών σφαλμάτων. Παράγονται πίνακες με στατιστικά αποτελέσματα και διαγράμματα μικρομετακινήσεων στο χώρο. Παράλληλα θα παρουσιαστεί και η τριδιάστατη φωτογραμμετρική απεικόνιση υψηλής ανάλυσης του Λίθινου γεφυριού με μεθοδολογία close range photogrammetry.

Long term 3D monitoring of micromovements of the stone bridge structure in the Aaos river near the settlement of Konitsa

Establishment of local control trigonometric network and prism targets for the long term monitoring of 3D micromovements of the stone bridge structure in the Aaos River near the settlement of Konitsa in the prefecture of Ioannina. This project targets to a long term digital observation/monitoring of the stone bridge structure in order to evaluate the movements of the bridge attributed to local weather conditions, earthquakes and other natural causes. For the data collection an automated measuring system is used to avoid human interference in the measurements procedure and minimize systematic and blunder/gross measurement errors. The main output is the measurements, its statistic processing and the procurement of diagrams of movements in three dimensions through time. In parallel the photogrammetric 3D model of the stone bridge, will be presented with the use of close range photogrammetry method.

Το πέτρινο γεφύρι της Κλειδωνιάς ή Κλειδωνιάβιστας: Προσέγγιση στη δομή και τη λειτουργία του στον χώρο και τον χρόνο

Το γεφύρι της Κλειδωνιάς ή Κλειδωνιάβιστας βρίσκεται κοντά στην Κόνιτσα και γεφυρώνει τον ποταμό Βοϊδομάτη συνδέοντας την περιοχή της Κόνιτσας με το Δυτικό Ζαγόρι και κατ' επέκταση τα Ιωάννινα. Είναι ένα από τα αξιολογότερα δείγματα λίθινου γεφυριού, με καταβιβασμένο τόξο, αντιπροσωπευτικό της παραδοσιακής μηχανικής και γεφυροποιίας της Ηπείρου, με αλληπάλληλες κατασκευαστικές φάσεις -από τη μεταβυζαντινή περίοδο, μέχρι τη σημερινή του μορφή που ανάγεται στο 1853- και διατηρείται σε αρκετά καλή κατάσταση. Η καιρία λειτουργική σημασία που είχε για την περιοχή γίνεται φανερή με αναφορές που βρίσκουμε στην τοπική ιστορία και λαογραφία. Στόχος της παρούσας εισήγησης είναι να δώσει μια συνολική εικόνα του γεφυριού, όσον αφορά τη δομή, την κατασκευή και τη λειτουργία του στο χώρο και το χρόνο.

The stone bridge of Kleidonia or Kleidoniavista: An approach to its structure and function in space and through time

The arch bridge of Kleidonia or Kleidoniavista is situated quite close to the town of Konitsa and stands on Voidomatis river, connecting the area of Konitsa with West Zagori and, therefore, with Ioannina. It is one of the most remarkable stone bridges of Epirus with a segmental arch, a representative example of traditional, local craftsmanship, with successive phases of construction -from the post-Byzantine period, up to its present form dating to 1853- maintained in a quite good condition. It is evident that the bridge had a key functional importance for the region as we can see from the references about it in the local history and folklore. The objective of this paper is to give an overview of the bridge, focusing on the structure, construction and function, in space and through time.

Αρχαίο θέατρο Γιτάνων: Οι εργασίες στερέωσης και αποκατάστασης του μνημείου κατά την πρώτη διετία υλοποίησης του συγχρηματοδοτούμενου έργου

Τα Γίτανα ιδρύθηκαν στα μέσα του 4^{ου} αι. π.Χ. και αποτέλεσαν διοικητικό κέντρο του έθνους ή του Κοινού των Θεσπρωτών. Η αρχαία πόλη είναι οικοδομημένη σύμφωνα με οργανωμένο πολεοδομικό σχέδιο και διέθετε σημαντικά δημόσια κτήρια. Το λίθινο θέατρο του αρχαίου οικισμού ανασκάπτεται από το 1996 έως σήμερα, στο πλαίσιο συστηματικής ανασκαφικής έρευνας υπό τη διεύθυνση της επίτιμης Εφόρου Αρχαιοτήτων κ. Καλλιόπης Πρέκα-Αλεξανδρή. Μετά την αποκάλυψη του μνημείου διαπιστώθηκε ότι το κοίλο παρουσιάζει παραμορφώσεις μεγάλης κλίμακας, θραύσεις και ρηγματώσεις, που οφείλονται κατά κύριο λόγο σε εδαφικές μετακινήσεις και τη δράση των υπογείων υδάτων. Στο πλαίσιο της ανακοίνωσης θα σκιαγραφηθούν οι γενικές αρχές της εγκεκριμένης «Μελέτης στερέωσης, αποκατάστασης και ανάδειξης του σκηνικού οικοδομήματος, της ορχήστρας και των κεντρικών κερκίδων του θεάτρου των Γιτάνων», και θα παρουσιασθούν οι μέχρι σήμερα εργασίες του έργου της αποκατάστασης του εν λόγω μνημείου, το οποίο εντάχθηκε στο Ε.Π. 2014–2020 της Περιφέρειας Ηπείρου και άρχισε να υλοποιείται από τα τέλη του 2015.

The ancient theater of Gitana: The works during the first two years of the restoration and preservation project, in the framework of the Regional Operational Program “Epirus 2014-2020”

The ancient city of Gitana, founded in the mid 4th century B.C., served as the political center for the Thesprotian ethnos or Koinon. It was built according to an organized urban system and had important public buildings. The theater of Gitana has been systematically excavated since 1996, under the direction of the Emeritus Ephor of Antiquities Kalliopi Preka-Alexandri. The monument presents large-scale damage, mainly due to ground instability and groundwater action. Our communication will outline the general principles of the «Study for the restoration and enhancement of the scene building, the orchestra and the central part of the theater of Gitana» and will present the work done to date for the restoration of the monument, a project which is currently under way, beginning in late 2015, in the framework of the Regional Operational Program of Epirus 2014–2020.

**Μικροστρωματογραφία και γεωστατιστική των κολουβιακών αποθέσεων στο
αρχαίο θέατρο των Γιτάνων Θεσπρωτίας (Ηπειρος)**

Η παρούσα ανακοίνωση παρουσιάζει τα αποτελέσματα της γεωαρχαιολογικής και γεωστατιστικής έρευνας που πραγματοποιήθηκε σε κολουβιακά ιζήματα που επικάλυπταν το αρχαίο θέατρο των Γιτάνων Θεσπρωτίας. Η εργαστηριακή μελέτη κατέδειξε τις φάσεις απόθεσης των ιζημάτων καθώς και τον μηχανισμό απόθεσης αυτών.

**Microstratigraphy and geostatistics of the colluvial deposits at the
ancient theatre of Gitana, Thesprotia (Epirus)**

This communication presents the results of geoarchaeological and geostatistical research performed on colluvial deposits that covered the ancient theater of Gitana, Thesprotia. The laboratory study showed phases of deposition as well as the mechanism of this process.

Θεοί και ήρωες στα σφραγίσματα των Γιτάνων

Παρά τις σχετικά ευάριθμες πληροφορίες, που έχουμε για τις θεότητες του ελληνιστικού ηπειρωτικού πανθέου από τις επιγραφές, τα νομίσματα, τα αγάλματα, την κοροπλαστική, την αγγειογραφία και τα οικοδομήματα λατρείας τους στην περιοχή, η εικονογραφία τους δεν είναι ικανοποιητική. Οι απεικονίσεις στα σφραγίσματα θεών όπως ο Δίας, η Αθηνά, η Άρτεμις, η Αφροδίτη, ο Απόλλων, ο Ερμής, ο Διόνυσος και ο κύκλος του, ο Έρως αλλά και ήρωες όπως ο Ηρακλής, ο Οδυσσεύς, η Ομφάλη και τα σύμβολα πολλών εξ αυτών συμβάλλουν στη πληρέστερη γνώση του θέματος. Οι απεικονίσεις των θεών και των ηρώων ή προέρχονται από νομισματικούς και αγαλματικούς τύπους ή έχουν επηρεασθεί από διάφορους μυθολογικούς κύκλους, πανελλήνια γνωστούς, ενώ ορισμένες εξ αυτών υποδηλώνουν και τις τελετουργίες που ετελούντο κατά τη λατρεία τους ή τους αγώνες προς τιμή τους. Μερικές παραστάσεις πιθανώς μπορούν να συσχετισθούν με περιοχές του ευρύτερου ηπειρωτικού χώρου, όπως προκύπτει από τις επιγραφές που φέρουν ή από άλλα στοιχεία.

Gods and heroes at the sealings of Gitana

Despite the relatively large information we have for the deities of the Hellenistic epirotic pantheon from the inscriptions, coins, statues, coroplastics, vase-painting and their worship buildings in the area, their iconography is not satisfactory. The depictions of the seal impressions of gods such as Zeus, Athena, Artemis, Aphrodite, Apollo, Hermes, Dionysos and his circle, Eros but also heroes such as Hercules, Odysseus, Omphali and the symbols of many of these, contribute to a fuller knowledge of the subject. The depictions of the gods and the heroes come from monumental and statuary types or have been influenced by various mythological circles, nationally known, while some of them also indicate the rituals that were performed during their worship or struggles for their honor. Some performances may be associated with areas of the wider epirotic region as evidenced by their inscriptions or other elements.

**Revealing the secrets of the tower: New evidence on the life in the Roman villa
of Agios Donatos of Zervochori**

Field work conducted by the Thesprotia Expedition revealed 2005–2009 a previously unknown important Early Roman villa rustica that was built inside the Early Hellenistic fortress on Agios Donatos of Zervochori. The basement of the Hellenistic tower was initially reused by the inhabitants of the villa, but later turned into a dump, thus creating thick strata which give us a unique picture of the composition of pottery, small finds but also the way of life in the villa, especially between the late 1st BC and the mid 1st AD. We offer in our paper a conclusion of the final results of the study of the finds from the rich tower dump.

**Αποκαλύπτοντας τα μυστικά του πύργου: Νέα στοιχεία για τη ζωή στη ρωμαϊκή αγρέπαυλη
του Αγίου Δονάτου Ζερβοχωρίου**

Κατά τις επιτόπιες εργασίες που πραγματοποιήθηκαν από το 2005–2009 στο πλαίσιο του προγράμματος «Αποστολή στη Θεσπρωτία» αποκαλύφθηκε μια άγνωστη μέχρι τότε σημαντική villa rustica της πρώιμης ρωμαϊκής περιόδου, που θεμελιώθηκε μέσα στο πρώιμο ελληνιστικό κάστρο του Αγίου Δονάτου Ζερβοχωρίου. Το υπόγειο του ελληνιστικού πύργου αρχικά χρησιμοποιήθηκε από τους ενοίκους της βίλλας, αργότερα εκεί δημιουργήθηκε μια απόθεση, από το παχύ στρώμα της οποίας αποκτήσαμε μια μοναδική εικόνα για τη σύσταση της κεραμικής, για τα μικροευρήματα καθώς επίσης και στοιχεία για τον τρόπο ζωής στη βίλλα, ιδιαίτερα μεταξύ στο τέλος του 1^{ου} αι. π.Χ. και τα μέσα του 1^{ου} αι. μ.Χ. Στην παρούσα παρουσίαση παραθέτουμε κάποια συμπεράσματα της μελέτης των ευρημάτων που προέρχονται από την πλούσια απόθεση του πύργου.

Ο ναός του Αγίου Νικολάου Λιά Θεσπρωτίας

Ο ναός του Αγίου Νικολάου Λιά βρίσκεται ΒΑ του οικισμού, στις πλαγιές του όρους Μουργκάνα. Πρόκειται για μικρό μονόχωρο ξυλόστεγο σήμερα ναό, με τριπλευρη αψίδα και νάρθηκα στα δυτικά. Το εσωτερικό του πρέπει να ήταν κατάγραφο με τοιχογραφίες του πρώτου μισού του 17^{ου} αιώνα, αλλά σήμερα ο διάκοσμος σώζεται κυρίως στη δυτική και ανατολική πλευρά και στις κατώτερες ζώνες των πλάγιων τοίχων. Οι τοιχογραφίες στα αετώματα του δυτικού και ανατολικού τοίχου έχουν καλυφθεί από την σύγχρονη οροφή. Η ζωγραφική του ναού παρουσιάζει κάποια κοινά στοιχεία με άλλους γειτονικούς ναούς, οι οποίοι διακοσμούνται περίπου την ίδια περίοδο, όπως το καθολικό της μονής Ραϊδιώτισσας στην Βροσσάνα και ο ναός της Κοίμησης της Θεοτόκου στην Πετροβίτσα.

The church of St. Nikolaos at Lias, Thesprotia

The church of Agios Nikolaos Lia is located in the northwest of the settlement, on the slopes of Mount Murgana. It is a small one-storied wooden-roofed temple today, with a triple arch and a narthex in the west. Its interior must have been painted with frescoes of the first half of the 17th century, but today the decoration is preserved mainly on the western and eastern sides and in the lower zones of the lateral walls. The murals in the pediments of the western and eastern walls have been covered by the modern roof. The painting of the church presents some common elements with other neighboring temples, which are decorated around the same period as the katholikon of the Raidiotissa monastery in Vrosina and the church of the Assumption of the Virgin in Petrovitsa.

**Ο τύπος της οχυρής κατοικίας στην Ήπειρο και τη Βαλκανική κατά την Τουρκοκρατία:
Η περίπτωση της Κούλιας Παραμυθιάς**

Η ανάγκη των ανθρώπων να προφυλαχθούν από διάφορους κινδύνους τους οδήγησε, ήδη από την αρχαιότητα, στην κατασκευή πύργων. Από τον 17^ο αιώνα, στα τουρκοκρατούμενα Βαλκάνια, γνωρίζει ιδιαίτερη ανάπτυξη ένας τύπος οχυρής κατοικίας, υποδηλώνοντας με αυτό τον τρόπο την γενικότερη ανασφάλεια που επικρατούσε εκείνη την εποχή. Από αυτούς τους πύργους-κατοικίες, που τους ονόμαζαν κούλιες, προήλθε ο διώροφος ή τριώροφος τύπος αρχοντικού σπιτιού. Σήμερα, οχυρές κατοικίες διατηρούνται στην Ήπειρο, την γειτονική Αλβανία, αλλά και την υπόλοιπη Βαλκανική, με την Κούλια, που βρίσκεται στην Παραμυθιά Θεσπρωτίας να αποτελεί ένα χαρακτηριστικό δείγμα του συγκεκριμένου αρχιτεκτονικού τύπου.

**The type of fortified house in Epirus, Greece and the Balkans during the Ottoman domination:
The case of Koulia in Paramythia**

The men's necessity for protect themselves against risks led them, since antiquity, to build towers. Since the 17th century, in the Turkish-occupied Balkans, a type of fortified residence developed particularly, indicating in this way the general insecurity that prevailed at the time. From these towers-houses, which called koulies, came the two-storey or three-storey type of mansion. Today, fortified houses preserved in Epirus, Greece, the neighboring Albania, but also the rest of the Balkans, with Koulia, located in Paramythia of Thesprotia, to be a typical example of this architectural type.

**Οι εκπαιδευτικές δράσεις της Εφορείας Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας 2014–2017:
Πολλαπλές αφορμές για επίσκεψη στο μουσείο**

Στο πλαίσιο της παρούσας ανακοίνωσης θα επικεντρώσουμε το ενδιαφέρον μας στις εκπαιδευτικές δράσεις που υλοποιήθηκαν περιοδικά, είτε σε συνάρτηση με αντίστοιχες φιλοξενούμενες εκθέσεις στο Αρχαιολογικό Μουσείο Ηγουμενίτσας ή στο πλαίσιο εορτασμού καθιερωμένων πολιτιστικών θεσμών πανελλαδικής ή διεθνούς εμβέλειας, με αποδέκτες μαθητές, εκπαιδευτικούς, γονείς αλλά και ευρύ κοινό. Αυτού του είδους οι δράσεις, που σχεδιάζονται με πρωτοβουλία του ίδιου του μουσείου, αλλά και οι προτάσεις που απευθύνουμε προς τους εκπαιδευτικούς για αξιοποίηση του εκθεσιακού υλικού σε συνάρτηση με το αναλυτικό σχολικό πρόγραμμα, εμπλουτίζουν διαρκώς τα μόνιμα προσφερόμενα προγράμματα και αποτελούν αφορμές για πολλαπλές επισκέψεις, καθιερώνοντας μία ανοικτή επικοινωνία με την εκπαιδευτική κοινότητα και την τοπική κοινωνία.

**Educational activities of the Ephorate of Antiquities of Thesprotia 2014–2017:
Multiple occasions for visiting the museum**

The paper will focus on the presentation of the temporary educational activities, implemented by the Ephorate of Antiquities of Thesprotia during the years 2014–2017 in conjunction with hosted exhibitions at the Archaeological Museum of Igoumenitsa or on the occasion of established cultural events of national or international range. Those activities, addressed to students, educators, families, as well as to the general public, constantly enrich the permanent programmes of the museum, offering thus various occasions and opportunities for a visit throughout the year.

**Η κατοίκηση-οικιστική οργάνωση στην κοιλάδα του κάτω ρου και των εκβολών του
Αχέροντα κατά την αρχαιότητα: Συνθετική παρουσίαση βιβλιογραφίας και νέων
αρχαιολογικών δεδομένων από την τελευταία δεκαετία**

Στην ευρύτερη περιοχή του κατώτερου τμήματος της κοιλάδας και των εκβολών του Αχέροντα εντοπίζεται μεγάλος αριθμός θέσεων με αρχιτεκτονικά κατάλοιπα, αλλά κυρίως κινητά ευρήματα που χρονολογούνται από την Εποχή του Χαλκού μέχρι τους νεώτερους χρόνους. Πολυάριθμοι αρχαίοι συγγραφείς αναφέρονται στην περιοχή, περιγράφοντας μια αρκετά διαφορετική τοπογραφία σε σχέση με τη σημερινή, καθώς οι μεταβολές του τοπίου αφορούν τρία βασικά σημεία: τον ποταμό, τη λίμνη Αχερουσία και τον όρμο της Αμμουδιάς. Οι μεταβολές αυτές επέδρασαν δραστικά στην κατοίκηση-οικιστική οργάνωση της περιοχής κατά την αρχαιότητα, η παρουσίαση της οποίας θα επιχειρηθεί σε μια συνθετική εργασία των γνωστών βιβλιογραφικών δεδομένων και ερευνητικών προγραμμάτων καθώς και των νέων αρχαιολογικών ευρημάτων της τελευταίας δεκαετίας.

**Settlements and urban organization in lower valley and estuaries of river Acheron during
antiquity: Synthesis of bibliography and the new archaeological data from the last decade**

In the region of the lower valley and estuaries of Acheron, there are a large number of sites with architectural remains, findings and indications dating from the Bronze Age up until modern times. Numerous ancient writers mention the area and describe a much different landscape to that of today. The transformations in the landscape primarily concern three points: the river, the Acherosia Lake and the bay of Ammoudia, which dramatically impacted the urban organization in the region during ancient times. The presentation will be attempt a synthetic work of the known bibliographic data and research programs as well as the new archaeological data of the last decade.

**Οι εργασίες ανάδειξης στους αρχαιολογικούς χώρους Νεκρομαντείου και Εφύρας:
Νέα αρχαιολογικά δεδομένα, στόχοι και προκλήσεις**

Οι εργασίες ανάδειξης στους αρχαιολογικούς χώρους Νεκρομαντείου και Εφύρας ξεκίνησαν τον Απρίλιο του 2011 και ολοκληρώθηκαν στα τέλη του 2015. Ο επισκέψιμος χώρος του Νεκρομαντείου διέθετε τις υποτυπώδεις υποδομές, οι οποίες όμως δεν διασφάλιζαν την ασφαλή και άνετη περιήγηση των επισκεπτών με ιδιαιτερότητες. Από την άλλη πλευρά, η Εφύρα ήταν ένας άγνωστος στο ευρύ κοινό και δύσβατος χώρος, με αποτέλεσμα να καταστρέφεται από ανθρωπογενείς δραστηριότητες. Ο εκσυγχρονισμός του Νεκρομαντείου, ώστε να παρέχει στους επισκέπτες του τη δυνατότητα να περιηγηθούν με άνεση και ασφάλεια, αλλά και η προστασία και προβολή της ιδιαίτερης η φυσιογνωμίας της Εφύρας, αποτέλεσαν τους βασικούς στόχους του έργου ανάδειξης. Σημαντικές προκλήσεις ήταν η εκτέλεση εργασιών σε έναν αρχαιολογικό χώρο όπως το Νεκρομαντείο με πολυάριθμους επισκέπτες καθώς και εν γένει η δημιουργία ενός διευρυμένου αρχαιολογικού συνόλου αποτελούμενου από μνημεία διαφορετικών ιστορικών περιόδων. Τέλος, τα νέα αρχαιολογικά δεδομένα που προέκυψαν κατά τις εργασίες συμπλήρωσαν την εικόνα που είχαμε για τη μορφή των δύο χώρων και των μνημείων τους.

**The enhancement work at the archaeological sites of Nekromanteion and Ephyra:
New archaeological data, objectives and challenges**

The works for the enhancement of the archaeological sites of Nekromanteion and Ephyra started in April 2011 and were completed in late 2015. The site of Nekromanteion possessed only rudimentary infrastructure, which did not however ensure safe and easy access for special groups of visitors. On the other hand, Ephyra was an unknown site to the general public. Primary objective of the project was the modernisation of the Nekromanteion so as to ensure safe and easy access to all visitors, as well as to protect and promote the unique nature of Ephyra. During enhancement works diverse challenges had to be overcome in the attempt to create an expanded archaeological site consisting of monuments from different historical periods which would be presented separately and with the most comprehensible way for the visitors. Finally, the new archaeological data completed the picture of the two sites and their monuments.

Μαρτυρίες από την Κασσώπη για την κεραμική και τορευτική τέχνη

Μεταξύ των ευρημάτων της κεραμικής που ήρθαν στο φως κατά τις ανασκαφικές έρευνες του Πανεπιστημίου Ιωαννίνων στην Κασσώπη, οι φιάλες με τα ανάγλυφα εμβλήματα στο εσωτερικό του πυθμένα αποτελούν ένα ομοιογενές σύνολο. Η ανάγλυφη αυτή διακόσμηση απαντά σε μεταλλικά και πήλινα αγγεία ανοιχτού σχήματος από τα κλασικά χρόνια και είναι συνηθέστερη κατά την ελληνιστική εποχή. Η μεταφορά της σε πήλο θεωρείται απομίμηση των μεταλλικών αγγείων. Τα εμβλήματα των φιαλών της Κασσώπης συνθέτουν παραστάσεις μορφών και φυτικά κοσμήματα. Με βάση τα εικονογραφικά και τεχνοτροπικά τους παράλληλα, καθώς και τα μορφολογικά χαρακτηριστικά των αγγείων, αναζητώνται τα πρότυπα των κεραμικών προϊόντων στην τορευτική τέχνη και ανιχνεύονται οι επιρροές που διαμορφώνουν τη φυσιογνωμία των τοπικών εργαστηρίων. Η τοπική αυτή παραγωγή χρονολογείται με βάση τα στρωματογραφικά δεδομένα και εξετάζεται εντός της ιστορικής συγκυρίας αναδεικνύοντας πτυχές της κοινωνικοπολιτικής και οικονομικής ζωής της Κασσώπης.

Evidence from Cassope about the art of ceramics and toreutics

Among the ceramic finds that have come to light from the excavations of the University of Ioannina in Cassope are the bowls with embossed emblems inside at the bottom, constituting a homogeneous whole. This decorative relief is found in metal- and earthen-ware of open shape from Classical times onwards and is more common during the Hellenistic period. Its transfer on to clay is considered an imitation of the metal vessels. The emblems of the bowls of Cassope form figurative representations and plant ornaments. On the basis of their iconographical and stylistic parallels, as well as the morphological characteristics of the vessels, we trace the prototypes of the ceramic products to the art of toreutics and the influences shaping the character of the local workshops. This local production is dated by means of stratigraphic data and is studied in its historical context, bringing out aspects of the socio-political and economic life of Cassope.

Το θέατρο της αρχαίας Κασσώπης: Διερεύνηση της μορφής του και πρόταση αποκατάστασης

Η παρούσα μελέτη πραγματεύεται την τεκμηρίωση της υπάρχουσας κατάστασης, τη διερεύνηση της αρχικής μορφής και, τέλος, την πρόταση αποκατάστασης του θεάτρου της Κασσώπης. Το θεατρικό οικοδόμημα που ανηγέρθη *intra muros*, στο βορειοδυτικό άκρο της πόλης και χρονολογείται στον 3^ο αι. π.Χ., είναι απόλυτα ενταγμένο στο φυσικό ανάγλυφο, αξιοποιώντας το επικλινές βραχώδες έδαφος για την δημιουργία του κοίλου. Πέραν της μεγάλης αρχαιολογικής σημασίας του, τα νέα δεδομένα που προέκυψαν κατά την διαδικασία της αρχιτεκτονικής τεκμηρίωσης, το ανάγουν σε ένα ιδιαίτερα αξιόλογο δείγμα της αρχαίας οικοδομικής και δη του βορειοδυτικού ελλαδικού χώρου. Βασικός σκοπός της μελέτης είναι η διατύπωση ενός πλαισίου δράσεων και επεμβάσεων συντήρησης, αποκατάστασης και ενίσχυσης του στατικού του φορέα ώστε να επιτευχθεί η ανάσχεση των μηχανισμών φθοράς που επενεργούν στο μνημείο. Οι προτεινόμενες επεμβάσεις υλοποιούνται από την αρμόδια Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας στο πλαίσιο του έργου «Αποκατάσταση - Ανάδειξη Αρχαίου Θεάτρου Κασσώπης (Α' φάση)», ενταγμένο στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ηπειρος 2014–2020».

The theater of ancient Cassope: Investigation of its form and the restoration proposal

This study deals with the issues of the state plan's documentation, research of the initial form and, finally, the restoration proposal of the theater of Cassope. This theatrical edifice that was erected *intra muros*, near the northwest edge of the city, dates back to the 3rd century BC, and it is perfectly integrated into the natural rocky landscape. Besides its great archaeological significance, the new data that occurred during the documentation process enlist it as a quite interesting example of ancient construction techniques, especially in the Northwestern Greece. The study mainly aims to formulate the framework of actions and interventions necessary for the theater's conservation, restoration and reinforcement of its static load carrier in order to intercept its deterioration. These interventions are implemented by the Ephorate of Antiquities of Preveza within the project «Restoration - Enhancement of Ancient Theater of Cassope (Phase 1)», included in the European Program «Epirus 2014–2020».

Colonia ή Civitas Libera; Παλιό κρασί σε νέους ασκούς

Η ανακοίνωσή μας αφορά το ζήτημα του πολιτικού καθεστώτος της Ακτίας Νικόπολης, εάν δηλαδή το κτίσμα του Οκταβιανού στη βορειοδυτική Ελλάδα συνιστούσε αποικία (Colonia) ή ελεύθερη πόλη (Civitas Libera). Το ζήτημα αυτό, ως γνωστό, έχει απασχολήσει πολλάκις την έρευνα, διότι οι πληροφορίες των πηγών θωρούνται αντιφατικές σε σχέση με άλλα δεδομένα, όπως η νομισματοκοπία της πόλης. Στην ανακοίνωσή μας θα παρουσιαστούν τα επιχειρήματα των διαφόρων πλευρών ως προς το ζήτημα, τα οποία θα αναλυθούν υπό το πρίσμα νέων ανασκαφικών και επιγραφικών δεδομένων, καταλήγοντας σε μια νέα πρόταση.

Colonia or Civitas Libera? Old wine in new wineskins

Our presentation concerns the question of the political status of Aktia Nicopolis, i.e. whether the Octavian's foundation in northwest Greece constituted a colony (Colonia) or a free city (Civitas Libera). This issue, as it is known, has often been the subject of research, because the source's information is considered to be contradictory to other data, such as the city's coinage. In our paper we will present the arguments of the various sides on the issue, which will be analyzed in the light of new excavation and epigraphic data, resulting in a new proposal.

Νέα στοιχεία για τη Βυζαντινή Νικόπολη

Τους τελευταίους μήνες του 2015, λίγο πριν την ολοκλήρωση του έργου «Αποκατάσταση και Ανάδειξη Ρωμαϊκών και Παλαιοχριστιανικών Μνημείων Νικόπολης», ενταγμένου στα πλαίσια του ΕΣΠΑ 2007–2013, πραγματοποιήθηκε βραχυχρόνια ανασκαφική έρευνα εντός των παλαιοχριστιανικών τειχών της Νικόπολης και συγκεκριμένα δυτικά της νότιας πύλης, γνωστής και ως Ωραιάς πύλης, παράλληλα με την πορεία των τειχών και σε μικρή απόσταση από αυτά. Το ιδιαίτερο ενδιαφέρον της έρευνας ήταν η εύρεση μικρών κτηριακών χώρων κτισμένων επάνω στο πεζοδρόμιο του Decumanus Maximus. Τα πρόχειρα υλικά δομής, κυρίως αναχρησιμοποιημένα ρωμαϊκά, καθώς και τα κινητά ευρήματα, οδηγούν στη χρονολόγηση των χώρων αυτών περί τα τέλη του 6^{ου} αιώνα. Ο εντοπισμός στρωμάτων καταστροφής στους περισσότερους και η ύπαρξη νομισμάτων των αρχών του 7^{ου} αιώνα κάτω από αυτά, παρέχουν νέα στοιχεία για την ιστορία της Νικόπολης μετά τον 6^ο αιώνα. Σε συνδυασμό και με παλαιότερα ανασκαφικά δεδομένα, φαίνεται ότι η πόλη υπέστη κάποια μεγάλη καταστροφή στις αρχές του 7^{ου} αιώνα.

New evidence about Byzantine Nicopolis

The last months of 2015, just before the Project “Restoration and Enhancement of the Roman and Early Christian Monuments of Nicopolis of the NSRF 2007–2013 Programm “Competitiveness and Entrepreneurship” was completed, a small archaeological excavation took place within and parallel to the Cristian fortification of Nicopolis, specifically next to its north gate, the so-called Oraia Pyli, heading towards west. A series of makeshift rooms were unearthed which were built, partly, on top of the sidewalk of the Decumanus Maximus. Dry stone walls consisting reused roman material, as well as portable finds could place these constructions into the late 6th century. The detection of destruction layers inside these rooms and the coins which spotted underneath, dating back to 7th century, provide new evidence about the history of Nicopolis after the 6th century. Combined with earlier excavation data, it seems that a major disaster occurred in the city in the early 7th century.

Αγγεία και ειδώλια από το οικόπεδο Πανούτσου στην Άρτα: Μία πρώτη τεκμηρίωση

Το οικόπεδο του Πανούτσου στην Άρτα έδωσε ευρήματα που ανήκουν σε διαφορετικές χρονικές περιόδους, αποδεικνύοντας τη συνέχεια της κατοίκησης του χώρου. Η σωστική ανασκαφή αποκάλυψε πλήθος πήλινων και μεταλλικών ευρημάτων, καθώς επίσης και νομίσματα. Στην εν λόγω παρουσίαση θα παρουσιαστούν πήλινα ευρήματα, αγγεία από το εν λόγω οικόπεδο. Πρόκειται για μια πρώτη προσπάθεια καταγραφής του υλικού και γνωριμίας του κοινού με τα ευρήματα μιας σωστικής ανασκαφής. Μέσα από την παρουσίαση των ευρημάτων δίνεται μια εικόνα κυρίως των αγγείων της κλασσικής και ελληνιστικής εποχής, ενώ δε λείπουν πήλινα αγγεία της βυζαντινής περιόδου.

Vases and figurines from the Panoutsos' field in Arta: A first documentation

The field of Panoutsos in Arta found archaeological objects belonging to different periods of time, proving the continuity of habitation. The rescue excavation revealed a multitude of clay objects, metal finds and coins. In this essay will be presented clay findings, vases from this field. This is a first attempt to record the material and get to know the public with the findings of a rescue excavation. Through the presentation of the findings one can see mainly the vases of the classical and Hellenistic period, while there are pots of the Byzantine period.

Η πολιορκία της Αμβρακίας: *Ambracia Capta*

Το 189 π.Χ., οι ρωμαϊκές δυνάμεις πολιορκήσαν την Αμβρακία, υπό τις διαταγές του υπάτου Μάρκου Φούλβιου Νοβιλίωρος. Έπειτα από σθεναρή αντίσταση, η πόλη παραδόθηκε στους κατακτητές και υπέστη λεηλασία. Στην παρουσίαση της μελέτης μας θα επανεξετασθεί, βάσει των γραπτών πηγών σε συνάφεια και με τα αρχαιολογικά δεδομένα, η όλη επιχείρηση, τα πολιορκητικά και αποκρουστικά μέσα των αντιπάλων δυνάμεων, όπως και η πιθανή κατάληξη των υφαρπαγμένων από τους Ρωμαίους έργων τέχνης, που κοσμούσαν την ηπειρωτική πόλη.

The siege of Ambracia: *Ambracia Capta*

In 189 BC, the Roman forces besieged Ambracia under the command of Marcus Fulvius Nobilior. After a period of strong resistance, the city was handed over to the conquerors and was plundered by them. The whole enterprise, the offensive and defensive means of the opposing forces will be re-examined in the presentation of our study, on the basis of the written sources in relation to the archaeological data, as well as the question of where the stolen Roman artworks that adorned this city of Epirus possibly ended up.

Ιόνια οδός: Διασχίζοντας τη χώρα των Αιτωλών, των Ακαρνάνων και των Αμφιλόχων

Οι μεγάλες ανασκαφές κατά μήκος του υπό κατασκευή άξονα της Ιόνιας Οδού έφεραν στο φως εκτεταμένα οικιστικά κατάλοιπα σε διάφορες θέσεις. Πόλεις, κώμες και οικισμοί ήλθαν στο φως ιδιαίτερα στην περιοχή της Αιτωλίας, καθώς ο σύγχρονος οδικός άξονας στο τμήμα αυτό, λόγω του φυσικού αναγλύφου ακολούθησε εν πολλοίς τον αρχαίο δρόμο Νικόπολης-Πάτρας, που διερχόταν από την περιοχή. Οι αρχαίες πόλεις, είτε καταλαμβάνοντας φυσικές πλαγιές διαμορφωμένες σε άνδηρα που ενισχύονται από αναλημματικούς τοίχους (όπως ο οικισμός στον Στάνο Αμφιλοχίας ή η Μακύνεια), ή τεράστιες επίπεδες εκτάσεις (όπως η κάτω πόλη της αρχαίας Αλικυρνας), συνθέτουν πλέον σαφή και ολοκληρωμένη εικόνα για την οικιστική ανάπτυξη των περιοχών αυτών κατά την αρχαιότητα, παρέχοντας παράλληλα πολύτιμες πληροφορίες για τον ιδιωτικό και δημόσιο βίο των Αιτωλών, Ακαρνάνων και Αμφιλόχων, αλλά και τις εμπορικές και πολιτιστικές συναλλαγές με τον έξω κόσμο.

The Ionia Odos motorway: Crossing the land of Aetolians, Acarnanians and Amphiloichians

The large excavations along the axis of Ionia Odos have brought to light extensive residential remains at various locations. Cities and smaller settlements with or without fortifications came to light especially in the area of Aetolia, as the modern road axis in this part, due to the natural terrain, followed the ancient road of Nikopolis-Patras, passing through this area. Ancient cities, either occupying natural slopes formed by terraces, that are strengthened by retaining walls (such as the settlement at Stano close to Amphilochia or Makyneia), or huge planes (such as the lower city of ancient Halicyrna), they now compose a clear and complete picture of the residential development of these areas during antiquity. At the same time they provide valuable information not only in regard to the private and public life of Aetolians, Akarnanians and Amphiloichians, but also as for the trade and cultural exchanges with the outside world.

**Το λιμάνι της αρχαίας Πλευρώνας: Τα νέα ανασκαφικά δεδομένα
μετά τη διέλευση της Ιόνιας Οδού**

Με αφορμή τη διέλευση της Ιόνιας Οδού από τη θέση «Τρεις Εκκλησιές» Μεσολογγίου, όπου διατηρείται οχύρωση των ελληνιστικών χρόνων, πραγματοποιήθηκε μικρής έκτασης ανασκαφική έρευνα, η οποία προσέφερε νέα δεδομένα για τη διαχρονική κατοίκηση της θέσης από την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού έως τα χριστιανικά χρόνια. Σύμφωνα με την επικρατέστερη άποψη η θέση ταυτίζεται με το λιμάνι της Πλευρώνας, μιας από τις σημαντικότερες αιτωλικές πόλεις, η οποία, κτισμένη σε θέση φύσει οχυρή και στρατηγικής σημασίας, ήλεγχε τόσο τον χερσαίο δρόμο που συνέδεε τη νότια Ελλάδα με την Ήπειρο όσο και το θαλάσσιο πέρασμα μεταξύ Ιονίων νήσων και Δυτικής Στερεάς. Παράλληλα, υλοποιήθηκαν εκτεταμένες εργασίες αποψίλωσης εκατέρωθεν του ορατού τμήματος του τείχους των ελληνιστικών χρόνων με αποτέλεσμα να έλθουν στο φως νέα άγνωστα τμήματά του. Η παρούσα ανακοίνωση εστιάζει στην παρουσίαση των νέων ανασκαφικών δεδομένων δίνοντας έμφαση στην εξέταση των προϊστορικών καταλοίπων, ενώ προσπαθεί να ανιχνεύσει εμπορικές σχέσεις και επαφές με άλλα μεγάλα κέντρα του τότε γνωστού αρχαίου κόσμου.

**The harbor of ancient Plevron: The new excavation data
after the construction of the Ionia Odos motorway**

During the construction of Ionia Odos at the site «Three Churches» close to Mesolongi, where a Hellenistic fortification is preserved, the rescue excavation that carried out provided new data for the intertemporal occupation of the site from the Early Bronze Age to Christian times. According to most scholars, the position is identified to the port of Plevron, one of the most important Aetolian cities, which is built in place naturally fortified and strategic, controlling the road linking southern Greece with Epirus and the sea passage between Ionian islands and Western Greece. At the same time, extensive clearing works that carried out on either side of the visible wall of the Hellenistic period revealed unknown parts of it. The present paper focuses on the presentation of the new excavation data emphasizing to the prehistoric ruins, while tries to detect commercial relations and contacts with other major centers of the ancient world.

Οι λουτρικές εγκαταστάσεις της αρχαίας Αλίκυρνας

Μία από τις μεγαλύτερες ανασκαφές, που υλοποίησε η Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας και Λευκάδος στο πλαίσιο κατασκευής της Ιόνιας Οδού, ήταν αυτή στην περιοχή του Αγίου Θωμά Μεσολογγίου, όπου ήλθαν στο φως εκτεταμένα οικιστικά κατάλοιπα, τα οποία αποδίδονται στην αρχαία Αλίκυρνα. Η πόλη διαθέτει κανονικό ρυμοτομικό σχέδιο και αναπτύσσεται κατά το Ιπποδάμειο σύστημα. Στα οικοδομικά τετράγωνα, που δημιουργούνται από τους κάθετους και οριζόντιους δρόμους, διαμορφώνονται οικίες, δημόσια κτήρια, καταστήματα, αλλά και εργαστηριακές εγκαταστάσεις. Ανάμεσα στα οικοδομικά συγκροτήματα ξεχωρίζει δημόσιο λουτρό, ο κεντρικός χώρος του οποίου διακοσμείται με περίτεχνο ψηφιδωτό δάπεδο. Επίσης, σε άλλο συγκρότημα διατηρήθηκε ένα ιδιωτικό λουτρό με λουτήρα και περιρραντήριο, ενώ το δωμάτιο διαθέτει βοτσαλωτό δάπεδο. Τα δύο αυτά συγκροτήματα, που βρίσκονται εκατέρωθεν της Ιόνιας Οδού, διατηρήθηκαν ορατά, ώστε να αναδειχθούν και να γίνουν επισκέψιμα.

The bath installations of ancient Halicyrna

One of the largest excavations that were carried out by the Ephorate of Antiquities of Aitolioakarnania and Lefkas during the construction of Ionia Odos was in the area of Aghios Thomas near Messolongi, where extensive residential remains came to light. These are attributed to the ancient Halicyrna. The city has a regular urban plan formed according to the "Hippodamian plan". The insulae created by the vertical and horizontal streets form houses, public buildings, shops, as well as laboratory installations. Among the building complexes stands a public bath, the central area of which is decorated with an elaborate mosaic floor. In another house a private bath with a clay bathtub was also investigated, while its floor is decorated with pebbles. These two buildings, located on either side of Ionia Odos, were preserved in order to follow works of enhancement and everyone can visit them.

Η ελληνιστική κεραμική με διακόσμηση τύπου «δυτικής κλιτύος» από την Αιτωλοακαρνανία

Παρουσιάζεται η ελληνιστική κεραμική με διακόσμηση τύπου «δυτικής κλιτύος» από διάφορες πόλεις της Αιτωλοακαρνανίας (Θύρρειο, Οινιάδες, Ναύπακτος, κ.α.). Στις περισσότερες περιπτώσεις πρόκειται για προβληματικά ως προς τη χρονολόγησή τους αγγεία και όστρακα, δεδομένου ότι βρέθηκαν σε αναμολυνμένους τάφους ή αστρωματογράφητες επιχώσεις. Όσον αφορά στη διακόσμηση τους, η οποία απαντάται κυρίως σε έξι σχήματα αγγείων (πινάκια, κωνικές φιάλες, πυξίδες, κυλινδρικά μυροδοχεία, ασκοί τύπου guttus και κανθάρους), είναι σαφώς υποδεέστερη ποιοτικά από την αντίστοιχη παραγωγή τόσο των μεγάλων κέντρων παραγωγής της εποχής, όσο και των γειτονικών της περιοχών (Αίγιο, Πάτρα, Αμβρακία, κ.λπ.), καθώς κυριαρχούν τα εγχάρακτα γραμμικά κοσμήματα και το διαλυμένο ιωνικό κυμάτιο. Επιχειρείται η σκιαγράφηση της ιδιαίτερης «φυσιογνωμίας» της κεραμικής με διακόσμηση τύπου «δυτικής κλιτύος» της Αιτωλοακαρνανίας.

Hellenistic pottery with “west-slope” decoration from Aitoloakarnania

We present locally produced Hellenistic pottery with “west slope” decoration from Aitoloakarnania (Thyrreio, Oiniades, Nafpaktos, etc). The ceramic pottery and sherds in question are quite difficult to date in most cases, due to the lack of a sealed stratigraphic matrix. As regards decoration, which occurs primarily on six vase-shapes (plates, conical bowls, pyxides, cylindrical unguentaria, guttus-type askoi and kantharoi) and is clearly inferior in quality to products of neighbouring towns (Aigion, Patras, Ambracia, etc.), we can say that linear incised motifs prevail, as well as the “disintegrated” or “broken” ionic moulding (i.e. incised ovola alternating with painted three- or five-leaved patterns). Therefore, we attempt to delineate the particular physiognomy of pottery manufactured locally in Aitoloakarnania.

Ελληνιστική κεραμική από το ανατολικό νεκροταφείο της Ναυπάκτου Αιτωλίας

Οι σωστικές ανασκαφές των τελευταίων δεκαετιών στην πόλη της Ναυπάκτου έχουν φέρει στο φως πληθώρα τάφων της ελληνιστικής εποχής, ενώ έχουν καθοριστεί με σαφήνεια τα όρια των δυο νεκροταφείων της, του ανατολικού και του δυτικού. Η ελληνιστική κεραμική που θα παρουσιαστεί προέρχεται από τρία ταφικά σύνολα, που καλύπτουν χρονολογικά σχεδόν ολόκληρη την ελληνιστική περίοδο (περί το τέλος του 4^{ου} αι. π.Χ. έως και τις αρχές 1^{ου} αι. π.Χ.). Οι υπό εξέταση τάφοι ανασκάφηκαν στη θέση «Βαρναράχη», στη συμβολή των οδών Ανύτης και Ηρακλέους, το 1973 (από τον κ. Ιωάννη Παπαποστόλου) και το 1980 (από την κ. Κορνηλία Αξιώτη), δηλαδή στο ανατολικό νεκροταφείο της αρχαίας πόλης. Οι τάφοι (από τους οποίους μόνο ένας αποτελεί «κλειστό σύνολο») ήταν κιβωτιόσχημοι, κτισμένοι με μεγάλες ασβεστολιθικές δόμους ή και πλάκες και περιείχαν συνολικά ενενήντα-ένα (91) πήλινα αγγεία (λύχνους, κανθάρους, πινάκια, ατρακτόσχημα μυροδοχεία, αμφορείς, αμφορίσκους, φιάλες, οinoχόες, πυξίδες, θήλαστρα, φιαλίδια, ασκούς τύπου guttus, κ.λπ.), τα περισσότερα από τα οποία προσγράφονται στην τοπική παραγωγή. Επισημαίνονται οι ομοιότητες με τα λοιπά εργαστήρια της περιοχής, ενώ ανιχνεύονται οι τυχόν ιδιαιτερότητες των τοπικών εργαστηρίων της Ναυπάκτου και οι επιδράσεις που αυτά δέχτηκαν από άλλα, σύγχρονα και μεγάλης ακτινοβολίας κέντρα παραγωγής.

Hellenistic pottery from the east cemetery of Naupaktos in Aetolia

Rescue excavations during the last decades within the town of Naupaktos have brought to light an abundance of graves of the Hellenistic period and have clearly defined the boundaries of the town's two cemeteries, east and west. The hereby presented Hellenistic pottery comes from three tomb complexes covering practically the entire Hellenistic age (circa the end of the 4th c. BC until the early 1st c. BC). The tombs in question were excavated on the junction of Anytes and Herakleous streets in "Varnarachi", during 1973 (by Mr John Papapostolou) and 1980 (by Mrs Cornelia Axiote), and they fall within the east cemetery of the ancient town. These graves (of which only one is undisturbed as an entity) were cists built of big limestone blocks or slabs and they contained in total ninety-one (91) clay vases (lamps, kantharoi, plates, unguentaria, amphoras and amphoriskoi, phialae, oinochoai, pyxides, feeding bottles, small flasks, guttus-type askoi, etc). Most of these vases were locally manufactured. We bring up resemblances to the rest of workshops in the region, whereas, at the same time, we trace potential peculiarities of the local Naupaktian workshops and influences from other, contemporary, more famous production centres.

Η ανασκαφή του ναού του Απόλλωνα στο Άκτιο: Απολογισμός

Η έρευνα στο χώρο του Ακτίου άρχισε ως πανεπιστημιακή ανασκαφή στην οποία συνεργάστηκαν ο αρχαιολόγος Νίκος Κατσικούδης και ο αρχιτέκτονας Γιώργος Σμύρης, καθηγητές στο Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων και πολλοί φοιτητές. Δυστυχώς η ανασκαφή δεν έχει ολοκληρωθεί κυρίως λόγω οικονομικών δυσχερειών. Είναι, νομίζω, ενδιαφέρον να αναφερθούν στο συνέδριο τα μέχρι στιγμής συμπεράσματα. Ο ναός, ο οποίος έχει αποκαλυφθεί είναι ρωμαϊκός, ανοικοδομημένος από τον Οκταβιανό Αύγουστο μετά τη νίκη του κατά τη ναυμαχία του Ακτίου, όπως εξάλλου αναφέρεται και από τις πηγές. Είναι θεμελιωμένος πάνω στα θεμέλια του παλιότερου ναού του Απόλλωνα, ο οποίος υπήρχε στη θέση αυτή από τα αρχαϊκά χρόνια και ήταν δωρικός, περίπτερος με πρόναο και σηκό. Στην ανατολική πλευρά του είχε διαμορφωθεί κατά τη ρωμαϊκή φάση πλατεία με πλακόστρωση μαρμαρίνη και πόδιο στο μέσον. Στο βάθος του σηκού βρέθηκαν δύο βάσεις και δύο κολοσσικές κεφαλές από τα λατρευτικά αγάλματα του Απόλλωνα. Από την κεραμική βρέθηκαν όστρακα από όλες τις φάσεις: πολλά κορινθιακά, ελάχιστα αττικά μελανόμορφα, αρκετά μελαμβαφή καθώς και ρωμαϊκά ερυθροβαφή. Από τα άλλα ευρήματα αξίζει να παρουσιαστούν ενδεικτικά τρία κομμάτια από τρία πηλίνα μεταλλεία και κάποια νομίσματα.

The excavation of the temple of Apollo at Action: An account

The temple excavated is roman rebuilt by Octavian-Augustus after the victory at the naval battle at Action in 31 B.C. Just above the foundations of the ancient temple of Apollo Actios, a doric peripteros with pronaos and sekos, erected during the archaic period. For the needs of the Roman temple the east façade was rearranged with a podium and a paved area. Inside the sekos were found two colossal marble heads the one late Hellenistic the other Roman, presumably belonging to the cult-statues of Apollo. The pottery found is representative of all the periods of the sanctuary. Some corinthian arybaloi and alabaster and many sherds, attic, Hellenistic black-glazed and Roman red-glazed. The coins though not abundant are very interesting. Greek coins mostly of the region, and Roman coins from the second half of the 2nd c. B. C. as well as a very well preserved bronze coin of the emperor Vespasianus.

Νεώτερα περί Θέρμου

Η ανακοίνωση δίνει στοιχεία από την κλιτύ προς Α της Αγοράς του Θέρμου. Ο χώρος είχε δεχθεί μνημειώδη αρχιτεκτονική διαμόρφωση. Αποκαλύφθηκαν τα κατώτερα μέρη δύο λίθινων κλιμακοστασίων που κατέρχονταν από υψηλότερο επίπεδο και κατέληγαν σε δύο αντίστοιχα πρόπυλα στον οπίσθιο τοίχο της ανατολικής στοάς. Το άνδηρο εκείνο στήριζε ισχυρός αναλημματικός τοίχος.

Thermos: Recent works

Reported here is the evidence from the excavation carried out on the slope to the east of the Agora. The lowest preserved parts of two monumental stone stairways were revealed: they descend from a higher level and each terminates separately in a corresponding propylon at the back of east stoa. A strong wall supported the terrace from which the stairways descend.

Σύμβολα και σημειολογία: Η περίπτωση των ακαρνανικών «πώλων»

Μια πλειάδα Ακαρνανικών πόλεων επιδόθηκαν, κατά την κλασική περίοδο, σε παραγωγή κορινθιακού τύπου, στατήρων, τους πώλους. Η έκδοση των πολυάριθμων αυτών νομισμάτων συνέβη στο πλαίσιο συγκεκριμένων ιστορικών γεγονότων και, όπως προκύπτει από τους τόπους εύρεσής τους και τη συμμετοχή τους σε «θησαυρούς», διοχετεύθηκαν κατ' εξοχήν στη Σικελία. Εκτός από τους βασικούς τύπους, το δίπτυχο Πήγασος / κεφαλή Αθηνάς, στο έδαφος των νομισμάτων απεικονίζεται μια αξιοσημείωτη ποικιλία παραπληρωματικών συμβόλων, εμπνευσμένων, μεταξύ άλλων, από τις τοπικές λατρείες, τα τέχνηρα των βιοτεχνικών κέντρων των εκδοτριών αρχών ή τα εγχώρια προϊόντα. Η ερμηνεία της παρουσίας τους στα νομίσματα εκάστης πόλης αποτελεί το *desideratum* της παρούσας μελέτης.

Symbols and semiology: The case of the akarnanian colts (πύλοι)

Various Acarnanian cities produced during the Classical period corinthian type staters, the colts. The production of these numerous issues occurred in the context of certain historical events and, as suggested by the hoard evidence, were channelled to Sicily. In addition to the main types, Pegasus and head of Athena, a remarkable variety of symbols is depicted on the fields of the coins. These are inspired by the cults of the cities, artifacts of industrial centers as well as local products of the issuing authorities. The interpretation of their presence on the coins of each city is the *desideratum* of the present study.

**Συμπληρωματικές παρατηρήσεις στην αρχιτεκτονική και τον γλυπτό διάκοσμο
της μεσοβυζαντινής επισκοπικής βασιλικής στο κάστρο της Ναυπάκτου**

Με την ανακοίνωσή μας παρουσιάζουμε τις συμπληρωματικές παρατηρήσεις μας γύρω από την αρχιτεκτονική της ερειπωμένης μεσοβυζαντινής επισκοπικής βασιλικής στο κάστρο της Ναυπάκτου, όπως και γύρω από τα γλυπτά που μπορούν να αποδοθούν σε αυτήν. Η βασιλική αποτελεί έναν από τους μεγαλύτερους στο είδος του ναούς στον ελλαδικό χώρο και κατά καιρούς δέχτηκε ανακαινίσεις και νέο γλυπτό και τοιχογραφικό διάκοσμο. Η σημαντικότερη ανακαίνιση συνδέεται πιθανότατα με το Μητροπολίτη Ναυπάκτου Ιωάννη Απόκαυκο, στις αρχές του 13^{ου} αιώνα, όπως μας πληροφορεί και ο ίδιος μέσα από τα έργα του. Στην παρουσίασή μας επιχειρούμε και μια ερμηνεία των διαφόρων οικοδομικών φάσεων του ναού μέχρι τη μετατροπή του σε οθωμανικό τέμενος.

**Further remarks on the architecture and the sculptural decoration
of the middle-byzantine metropolitan church in the castle of Naupaktos**

The paper aims to present our further remarks on the architecture of the ruined middle-byzantine metropolitan basilica in the castle of Naupaktos, as well as on the sculptures which can be ascribed to it. The basilica, one of the largest of its kind in Greece, was restored many times and received a new fresco and sculptural decoration. The most important renovation is probably related to Ioannis Apokaukos, Metropolitan of Naupaktos, in the beginning of 13th century. In our paper we also try to define the various building phases of the church until its transformation to an ottoman mosque.

Αρχαία εργαστηριακή εγκατάσταση στον Αλμυρό Αχαράβης της βόρειας Κέρκυρας

Η σωστική έρευνα στο οικοπέδο Κ. και Ζ. Αγγελακόπουλου που διενεργήθηκε από την Η' ΕΠΚΑ κατά τα έτη 2006–2007, έφερε στο φως αρχαία εργαστηριακή εγκατάσταση. Η θέση βρίσκεται στη βόρεια Κέρκυρα, πλησίον της ακτής, σε μια αμμώδη πεδινή έκταση όπου οι ανασκαφές των τελευταίων δεκαετιών έχουν αποκαλύψει έως τώρα τμήματα νεκροταφείου. Σκοπός της ανακοίνωσης είναι η ερμηνευτική προσέγγιση των ευρημάτων, τα οποία ρίχνουν νέο φως στις γνώσεις μας για την έκταση και το χαρακτήρα του οικισμού που αναπτύχθηκε στην ευρύτερη περιοχή και προσθέτουν νέα στοιχεία σχετικά με τις παραγωγικές διαδικασίες των αγαθών και τη βιοτεχνική δραστηριότητα στο νησί.

An ancient workshop at Almyros-Acharavi in northern Kerkyra

This announcement presents a rescue excavation held by the Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities of Kerkyra in 2006–2007 at Almyros-Acharavi in northern Kerkyra. The excavation revealed an ancient workshop in a building complex. The site is situated along the shoreline, at a sandy flat area where last decade's excavations have revealed a cemetery. We will present the finds and attempt to define from beginning the size and the character of the nearby settlement as well as the processing of goods and the industrial activity in the island of Kerkyra.

Νεότερα πορίσματα για την οχύρωση της αρχαίας Κέρκυρας

Με την ανακοίνωση θα γίνει μία πρώτη παρουσίαση των συμπερασμάτων που προκύπτουν σχετικά με την οχύρωση της αρχαίας Κέρκυρας μέσα από τη μελέτη των ανασκαφών που διενεργήθηκαν τα τελευταία χρόνια σε αρκετά οικοπέδα που βρίσκονται προς την πλευρά του αρχαίου Υλλαϊκού λιμανιού, όπου σήμερα εκτείνεται το Αεροδρόμιο. Η πορεία των λιμενικών τειχών διαγράφεται από τα εναπομείναντα ολίγα, αλλά σημαντικά, υλικά κατάλοιπα τα οποία όμως είναι ικανά να δώσουν σαφείς αρχαιολογικές και ιστορικές μαρτυρίες για την οχύρωση της πόλης και τις αμυντικές θέσεις όπου έλαβαν χώρα μερικές από τις πιο σημαντικές εχθρικές επιθέσεις. Η τοπογραφία, οι ιστορικές πηγές και η σύγχρονη βιβλιογραφία θα αποτελέσουν μία βάση σύγκρισης και αναγωγής μέσα από τα γνωστά παράλληλα που προσφέρουν. Επίσης θα τεθούν προβληματισμοί που αφορούν όχι μόνο τη γραμμή των τειχών και τη χρονολόγησή τους, αλλά και τον αριθμό και τη θέση των αρχαίων λιμανιών που βρίσκονται σε άμεση εξάρτηση με την πορεία των τειχών.

Latest conclusions on ancient Corfu's fortification

With the announcement a first presentation of the findings will be made that came to light on the fortification of ancient Corfu through the study of excavations carried out in recent years in several land plots located to the side of the ancient port "Yllaikos", where the airport lays today. The port walls are outlined by the remaining few, but important, remnants which are able to give clear historical evidence concerning the fortification's architectural structure as well as the place, where some of the most important enemy attacks occurred. The topography, historical sources and contemporary literature constitute a basis for comparison and deduction through the familiar parallels, which they offer. It will also raise concern regarding not only the walls' line but also the location and number of the city's ancient ports that stand in direct dependence with the walls course.

Μία σπάνια αττική μελανόμορφη υδρία-κάλπιν από την Κέρκυρα

Παρουσιάζεται ένα σπάνιο αγγείο που σώζεται ακέραιο και βρέθηκε το 1973 στο Φιγαρέτο της χερσονήσου του Κανονιού, όπου απλώνεται η αρχαία Κέρκυρα. Είναι μια υδρία στον τύπο της κάλπιδος σε μικρές σχετικά διαστάσεις και προέρχεται από εργαστήριο της Αττικής. Στη μετόπη εικονίζεται η Άρτεμις που ανεβαίνει σε τέθριππο άρμα που κινείται προς δεξιά και η ίδια κρατεί τα ηνία και το κέντρο. Στη μέση της παράστασης και πίσω από τα άλογα εικονίζεται, εντελώς σχηματοποιημένο, ένα φοινικόδεντρο. Η παράσταση διακόπτεται απότομα στη μέση σχεδόν του σώματος της παράστασης των αλόγων. Το αγγείο ανήκει στην πολύ σπάνια κατηγορία των δίδυμων αγγείων, των αγγείων δηλαδή που δεν χώρεσε η παράσταση να παρουσιαστεί ολόκληρη στη μετόπη του ενός και συνεχίζεται σε κάποιο άλλο αγγείο, με το οποίο σχηματίζει το λεγόμενο ζεύγος αγγείων. Στην ανακοίνωση γίνεται προσπάθεια να βρεθεί και να ταυτιστεί το έτερον ήμισυ αυτής της παράστασης.

A rare black figure hydria-kalpis from Corfu

Presented a rare vase, which is preserved in good condition, and found in 1973 in Figareto area in the peninsula of Kanoni, where lies the ancient Corfu. Is a hydria in the type of kalpis to relatively small dimensions and comes from a workshop of Attica. On metope pictured Artemis who gets on a chariot which moving towards right and she holds the reins and the horsewhip. In the middle of the presentation and behind the horses pictured, completely formatted, a phoenix. The representation stopped abruptly in the middle of the body of the horse. The vessel belongs to the very rare category of twin vessels, vessels that do not fit the show presenter in whole to metope and continues in another vessel with which it forms the, so-called, pair vessels. The announcement is an effort to find and identify the other half of this representation.

«Θησαυρός» από αγροικία στην περιοχή των Πάγων στη βόρεια Κέρκυρα

Στα βορειοδυτικά παράλια της Κέρκυρας, στην περιοχή των Πάγων, αποκαλύφθηκε το 2006, κατά τη διάρκεια σωστικής ανασκαφικής έρευνας, αγροικία, η οποία ήταν σε χρήση κατά τους κλασικούς και ελληνιστικούς χρόνους. Σε εσωτερικό χώρο της αγροικίας, μέσα σε ένα πήλινο άβαφο αγγείο, εντοπίστηκε «θησαυρός» είκοσι έξι νομισμάτων, στην πλειονότητά τους στατήρες της Κορίνθου και των αποικιών της. Συγκεκριμένα αποδίδονται έντεκα στατήρες και μία δραχμή στην Κόρινθο, δέκα στατήρες στη Λευκάδα, ένας στατήρας στο Ανακτόριο, ενώ εντοπίστηκαν δύο δίδραχμα του Τάραντα και ένας Σικελοκαρχηδονιακός στατήρας από ήλεκτρο. Το θησαυρικό σύνολο συμπλήρωνε ένα αργυρό ενώτιο. Ο «θησαυρός» εκτείνεται χρονικά από την εποχή του Τιμολέοντα, μετά τα μέσα του 4^{ου} αι. π.Χ., έως τους χρόνους ανάκτησης της Κέρκυρας από τον Πύρρο, το α' τέταρτο του 3^{ου} αι. π.Χ.

Coin hoard from a farmhouse in the region of Pagoi in northern Corfu

In 2006, on the northwestern coast of Corfu, in the region of Pagoi, a farmhouse was revealed during a rescue excavation. The farmhouse was in use during the Classical and Hellenistic period. In an indoor area of the farmhouse a plain clay vase was discovered with a hoard of twenty six coins, mostly Pegasi of Corinth and its colonies. There were eleven staters and one drachm from Corinth, ten staters from Leucas, one stater from Anactorion, two didrachms of Taranto, an electron Siculopunic stater, as well as a silver earring. The coins are dated from the time of Timoleon, after the mid-4th century BC, to the conquer of the island of Corcyra from Pyrrhus, in the first quarter of the 3rd century BC.

**Ερευνητικό πρόγραμμα μελέτης οστεολογικού υλικού από τα νεκροταφεία της
αρχαίας Λευκάδας: Προκαταρκτικά πορίσματα**

Το 2016 ξεκίνησε ένα διεπιστημονικό πρόγραμμα, με σκοπό τη μελέτη του οστεολογικού υλικού από έναν αντιπροσωπευτικό αριθμό ταφών, που ήρθαν στο φως κατά τη διάρκεια της τελευταίας δεκαετίας στο Βόρειο και Νότιο νεκροταφείο της αρχαίας Λευκάδας. Η μελέτη πραγματοποιήθηκε στο Εργαστήριο Παλαιοντολογίας και Στρωματογραφίας του Πανεπιστημίου Πατρών. Το σκελετικό υλικό αποδόθηκε σε άτομα και εφαρμόστηκαν διάφορες μορφολογικές μέθοδοι για τον προσδιορισμό του φύλου και της ηλικίας, ενώ έγιναν μετρήσεις για την εκτίμηση του αναστήματος. Πραγματοποιήθηκε επίσης διακριτική ανάλυση παραγόντων, συγκρίνοντας τα μετρικά δεδομένα με αυτά ενός σύγχρονου πληθυσμού. Επιπλέον, η στατιστική ανάλυση μας έδωσε την αναλογία αρσενικών/θηλυκών, ενηλίκων/ανηλίκων, καθώς και τη μέση ηλικία θανάτου. Η παλαιοπαθολογική μελέτη μέσω της λεπτομερούς μακροσκοπικής παρατήρησης κάθε οστού, κατέδειξε διάφορες ασθένειες των οστών (σκελετικές παθολογίες), τραυματισμούς/κατάγματα, ζητήματα στοματικής υγιεινής, περιπτώσεις υποσιτισμού και γενικότερα κακής διατροφής. Τέλος, από την στατιστική ανάλυση προέκυψαν συμπεράσματα σχετικά με την υγεία του πληθυσμού.

**Research program for the study of human skeletal material from the ancient
Lefkas cemeteries: A preliminary report**

In 2016 an interdisciplinary project was initiated, aiming to study the osteological material from a decent portion of burials, which were unearthed during the last decade from the South and North cemeteries of ancient Lefkas. The study was conducted at the University of Patras Laboratory of Palaeontology and Stratigraphy. The skeletal material was segregated into individuals and various morphological methods were applied in order to determine sex and age, as well as metrics for stature estimation. Discriminant factor analysis was also carried out, comparing metric data with that of a modern population. Furthermore, statistical analysis showed the male/female ratio, adult/juvenile ratio and average age at death. The palaeopathological study of the material included detailed macroscopic observation of each bone, thus various bone manifested diseases (skeletal pathologies), injuries/fractures, dental hygiene, and cases of malnutrition and generally bad nutrition were examined. Statistical analysis was also held, helping us to draw conclusions regarding the health of the population.

Το έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κεφαλονιάς: Οι πρόσφατες ανασκαφικές έρευνες της Εφορείας και οι εργασίες αντιμετώπισης των προβλημάτων μετά τους πρόσφατους σεισμούς

Με την παρούσα ανακοίνωση θα παρουσιαστεί το ανασκαφικό και ερευνητικό έργο της Εφορείας Αρχαιοτήτων Κεφαλληνίας κατά την τελευταία τριετία. Θα συσχετισθεί με παλαιότερες ανασκαφικές και επιφανειακές έρευνες της Υπηρεσίας και θα παρουσιασθούν τα δεδομένα της έρευνας, τα οποία θέτουν και νέα ερωτήματα προς επίλυση. Επίσης, θα παρουσιαστούν τα προβλήματα που δημιούργησαν οι πρόσφατοι σεισμοί στα μνημεία, κυρίως μεταβυζαντινής περιόδου στο νησί της Κεφαλονιάς και γενικότερα στα κτήρια αρμοδιότητας της Εφορείας και ο τρόπος αντιμετώπισης αυτών. Σκοπός είναι να τονισθεί το πολυποίκιλο έργο των Υπηρεσιών του ΥΠΠΟΑ, η αντιμετώπιση ζητημάτων που τίθενται διαρκώς λόγω του ιδιαίτερου της περιοχής (έντονη σεισμικότητα) καθώς και συνεργασία με συναρμόδιες Υπηρεσίες για τη διάσωση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς.

The work of the Ephorate of Antiquities of Cephalonia: Recent excavations of the Ephorate and actions for problem-solving after the recent earthquakes

This talk aims to present the excavations and research undertaken by the Ephorate of Antiquities of Cephalonia during the last three years. There will be an attempt to associate this work with older excavations and surveys conducted by the Ephorate and present the retrieved data which pose new research questions. There will also be an account of the problems caused by the recent earthquakes to the island's monuments, mainly those dating at the post Byzantine period and to various other buildings under the Ephorate's aegis, as well as ways of tackling these problems. The main goal of this presentation is to stress out the diverse work of the Archaeological Service of the Ministry of Culture and Sports, the need for handling issues that constantly arise due to peculiarity of the area (intense seismicity) and last, the need for co-ordination and collaboration with other departments of the Ministry for the preservation of our cultural heritage.

**The pottery from the Mycenaean site of Palia Stane-Prospholeika, Kephalaria:
Some preliminary remarks**

The site of Palia Stane-Prospholeika near Argostoli (Kephalaria) was identified in 2009 and has been excavated until now in three seasons as a rescue excavation by the Ephorate of Kephalaria. It is a unique settlement site in this region, which has been known almost exclusively from its tombs. The study of the pottery started in 2015 by the author and is still at a preliminary stage. The pottery examined so far spans the periods LH IIIA2-B to Protogeometric, but the bulk of it is LH IIIC. In this paper some preliminary conclusions will be drawn on the characteristics, dating and connections of the pottery and the information the pottery sheds on the duration and character of the settlement. A comparison with the pottery from the tombs will also be attempted in order to identify meaningful similarities and differences between the funerary and domestic spheres in the postpalatial period in the region.

**Η κεραμική από τη μυκηναϊκή θέση Παλιά Στάνη-Προσφολέικα (Κεφαλονιά):
Μερικές προκαταρκτικές παρατηρήσεις**

Η θέση Παλιά Στάνη-Προσφολέικα πλησίον του Αργοστολίου (Κεφαλονιά) εντοπίστηκε το 2009 και διενεργείται από την Εφορεία Αρχαιοτήτων Κεφαλονιάς ως σωστική ανασκαφή, που έως σήμερα έχει ολοκληρώσει τρεις ανασκαφικές περιόδους. Είναι μια μοναδική περίπτωση οικισμού σε μια περιοχή που γνωρίζουμε σχεδόν αποκλειστικά από τάφους. Την μελέτη της κεραμικής ανέλαβε η συγγραφέας από το 2015 και αυτή είναι ακόμα σε προκατακτικό στάδιο. Η κεραμική που μελετήθηκε μέχρι σήμερα καλύπτει τις περιόδους από ΥΕ IIIA2-B έως την Πρωτογεωμετρική εποχή, αλλά το μεγαλύτερο μέρος ανήκει στην ΥΕ IIIC. Σε αυτή την ανακοίνωση θα αναφερθούμε στα προκαταρκτικά συμπεράσματα ως προς τα χαρακτηριστικά, χρονολόγηση και σχέσεις της κεραμικής που μελετήθηκε μέχρι τώρα και τις πληροφορίες, που μπορεί να μας δώσει σχετικά με την διάρκεια ζωής και τον χαρακτήρα του οικισμού. Θα επιχειρήσουμε επίσης μια σύγκριση με την κεραμική από τους τάφους με σκοπό την αναγνώριση ουσιαστικών ομοιοτήτων και διαφορών μεταξύ οικιακού και ταφικού χώρου κατά την μετανακτορική περίοδο στην περιοχή.

Η νομισματική παραγωγή των πόλεων της Κεφαλλονιάς

Η Κεφαλλονιά είναι το μεγαλύτερο νησί του Ιονίου πελάγους. Η θέση του νησιού στο Ιόνιο ήταν σημαντική για τον έλεγχο της ναυσιπλοΐας και συνεπώς τον προπορισμό πλούτου, αφού στα λιμάνια της προσέγγιζαν εμπορικά πλοία. Κατά τη μυθολογική παράδοση ο οικιστής Κέφαλος και οι γιοί του ίδρυσαν τις ομώνυμες πόλεις: Πάλη, Κράνη, Σάμη και Πρόννοι. Δεν υπήρξε κοινή νομισματοκοπία των Κεφαλλήνων. Οι πόλεις παρήγαγαν τα δικά τους αργυρά νομίσματα και χαλκά με πλούσια εικονογραφία. Με βάση τα δεδομένα των «θησαυρών» τα νομίσματα των πόλεων της Κεφαλλονιάς διατέθηκαν σχεδόν αποκλειστικά για τις ανάγκες της εσωτερικής αγοράς. Στόχος λοιπόν αυτής της εργασίας είναι να συγκεντρωθούν τα μέχρι τώρα γνωστά νομίσματα από δημόσιες και ιδιωτικές συλλογές, ώστε να καταρτισθεί ένα *corpus*, προκειμένου να αποκτήσουμε σαφή εικόνα για την νομισματοκοπία του νησιού.

The coinage of Kefallonia: Pale, Krane, Same, Pronnoi

Kefalonia is the largest island of in the Ionian Sea. The location of the island in the Ionian Sea has been significant for controlling the navigation and therefore the wealth of obtaining, once approached the ports of merchant ships. In mythological tradition the founder Mullet and his sons established the homonymous cities of Pale, Krane, Same and Pronnoi. There was no common coinage of Kefalonia. The cities issued their own silver coins and copper with rich iconography. Based on the data of hoards the coins of Kefalonia were disposed almost exclusively for the needs of the internal market. So, the purpose of this paper is to collect the currently known coins from public and private collections, so as to establish a *corpus*, in order to obtain a clear picture on the coinage of the island (history, dies, iconography, metrology, circulation).

Γέφυρες της περιόδου της Αγγλοκρατίας στη Ζάκυνθο

Η Εφορεία Αρχαιοτήτων Ζακύνθου υλοποιεί με αυτεπιστασία από το 2014 το υποέργο «Αρχαιολογία», στο πλαίσιο του έργου «Αντικατάσταση του κεντρικού αγωγού υδροδότησης από το Νταμάρι Τσίπου Τ.Κ. Λιθακιάς έως την κεντρική δεξαμενή της Δ.Ε. Ζακυνθίων στη Μπόχαλη», που έχει ενταχθεί στο Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Δυτική Ελλάδα-Πελοπόννησος-Ιόνιοι Νήσοι 2007-2013», με φορέα υλοποίησης τον Δήμο Ζακύνθου. Οι εργασίες που βρίσκονται σε εξέλιξη περιλαμβάνουν εκσκαφές, επιχώσεις, τοποθέτηση και εγκιβωτισμό του κεντρικού αγωγού υδροδότησης, κατασκευή φρεατίων και αποκατάσταση του οδοστρώματος. Κατά τη διάρκεια των εκσκαφών εντοπίστηκαν πέντε γέφυρες όμοιας κατασκευής. Ειδικότερα τρεις από αυτές φέρουν τη χρονολογία κατασκευής 1827, όπως αναγράφεται στις σωζόμενες επιγραφές που φέρουν στο κλειδί τους. Αυτές οι γέφυρες μαζί με κάποιες που έχουν εντοπιστεί σε άλλες περιοχές της Ζακύνθου εντάσσονται στην περίοδο της αγγλικής κατοχής (1809-1864), κατά την οποία εκτελούνται στο νησί και στα λοιπά Επτάνησα σημαντικά έργα υποδομής, όπως διαμόρφωση οδικού δικτύου, γέφυρες, καθώς και ένα μέρος του λιμανιού.

Bridges of the period of the British occupation in Zakynthos

The Ephorate of Antiquities of Zakynthos has carried out through self-supervision since 2014 the sub-project «Archeology», within the framework of the project «Replacement of the central water supply pipeline from Tsipou quarry of the Local Community of Lithakia to the central reservoir of the Municipal Unity of Zakynthos in Bochali», incorporated into the Operational Program «Western Greece-Peloponnese-Ionian Islands 2007-2013» and implemented by the Municipality of Zakynthos. The works that are in progress include excavations, landfills, placement and boxing of the central water supply pipeline, construction of wells and restoration of the road surface. During the excavations, five bridges of similar construction were discovered. Three of them have the year of their construction (1827) inscribed on their keys. These bridges, together with some others found in other areas of Zakynthos, date from the period of the British occupation of the island (1809-1864). During that period, important infrastructure projects, such as road network, bridges, as well as a part of the harbour, were carried out on the island of Zakynthos and in the other Ionian Islands.

Το οικοδομικό χρονικό της Μονής Στροφάδων

Αντικείμενο της ανακοίνωσης είναι η διερεύνηση του οικοδομικού χρονικού του κτηριακού συγκροτήματος της Μονής Στροφάδων. Το συγκρότημα αποτελείται από τέσσερις πτέρυγες μοναστηριακών κτισμάτων διατεταγμένες γύρω από μια στενή και επιμήκη αυλή. Το μεγαλύτερο τμήμα της νότιας πτέρυγας καταλαμβάνει ο εντυπωσιακός πύργος της Μονής, ο οποίος αποτελεί τον πυρήνα του οικοδομικού συγκροτήματος καθώς ενσωματώνει λείψανα των παλαιότερων οικοδομικών φάσεων της Μονής και περιλαμβάνει το νέο καθολικό της Μονής που οικοδομήθηκε το 1609. Οι πτέρυγες των μοναστηριακών κτισμάτων είναι κτίσματα του 18^{ου} και του 19^{ου} αιώνα. Στο μέσον της βόρειας πτέρυγας είναι ενταγμένο το παρεκκλήσιο του Αγίου Γεωργίου, κτίσμα του όψιμου 16^{ου} ή του πρώιμου 17^{ου} αιώνα.

The building history of the Monastery on the Strofades Islands

Aim of the paper is a presentation of the building history of the monastic complex of the Monastery on the Strofades Islands. The building complex of the monastery consists of four wings of monastic buildings arranged around a narrow and elongated courtyard. Most of the southern wing is occupied by the impressive monastic tower, which forms the initial core of the building complex, as it incorporates remnants of the buildings of the earlier building phases of the monastery and includes the new katholikon of the Monastery built in 1609. The monastic wings are dated to the 18th and 19th century. Incorporated within the northern wing there is the chapel of St. George, a building of the late 16th or early 17th century.

**Early Iron Age pottery in Epirus, South-Eastern Albania and Western Macedonia:
Common trends and regional preferences**

The recent study of the LBA to EIA pottery from the stratified settlement of Sovjan near Korçë (article by M. Gori and T. Krapf in *Iliria* 2016) allows a thorough re-evaluation of the local pottery in the wider region and to connect the material culture of both sides of the Pindus mountain range, especially the Upper Aliakmon valley and the district of Ioannina. The latter shares many common features with the tumuli of SE Albania. The present poster aims at comparing the regions through the highlighting of common ceramic shapes and motifs, but equally local differences and preferences. Matt painted pottery, well known for the EIA in the entire zone, is a good indicator, but cooking pots and other shapes are equally respected in this study. This allows e.g. to better understand the position of the Epirote key site Vitsa in its wider cultural environment.

**Κεραμική της Πρώιμης Εποχής Σιδήρου στην Ήπειρο, νοτιοανατολική Αλβανία και
δυτική Μακεδονία: Κοινές τάσεις και τοπικές επιλογές**

Η πρόσφατη μελέτη της κεραμικής της ΥΕΧ και ΠΕΣ του στρωματογραφημένου οικισμού του Sovjan κοντά στην Κορυτσά (M. Gori και T. Krapf στο *Iliria* 2016) επιτρέπει την αναθεώρηση της τοπικής κεραμικής της ευρύτερης περιοχής και την σύγκριση του υλικού πολιτισμού ανάμεσα στις δύο πλευρές της Πίνδου, ιδιαίτερα ανάμεσα στον άνω ρου του Αλιάκμονα και το νόμο Ιωαννίνων. Στο νόμο Ιωαννίνων υπάρχουν πολλά κοινά στοιχεία με τους τύμβους της ΝΑ Αλβανίας. Η παρούσα επιτοίχια ανακοίνωση στοχεύει στην σύγκριση αυτών των περιοχών υπογραμμίζοντας κοινά κεραμικά σχήματα και μοτίβα αλλά και τοπικές διαφορές και προτιμήσεις. Η αμαυρόχρωμη κεραμική, γνωστή στην ΠΕΣ σε όλη την περιοχή, είναι ο καλύτερος δείκτης, αλλά θα αναφερθεί και σε μαγειρικά σκεύη και άλλα σχήματα. Αυτό θα επιτρέψει π.χ. την καλύτερη κατανόηση της θέσης του σημαντικού ηπειρωτικού οικισμού της Βίτσας στο πολιτισμικό περιβάλλον της ευρύτερης περιοχής του.

Δύο τάφοι του τέλους της Εποχής του Χαλκού στο Σκαμνέλι Ζαγορίου

Το καλοκαίρι του 2016 εντοπίστηκε από ομάδα ντόπιων στην έξοδο του χωριού Σκαμνέλι Ζαγορίου ασύλητος κιβωτιόσχημος τάφος, ο οποίος περιείχε δύο νεκρούς κτερισμένους με κεραμική, χάλκινα και οστέινα κοσμήματα, καθώς και με σημαντικό αριθμό ψήφων διαφόρων υλικών. Πλησίον αυτού ανασκάφηκε και δεύτερος κιβωτιόσχημος τάφος, ο οποίος, καθώς φαίνεται, είχε διαταραχθεί πριν 30-40 χρόνια. Οι δύο αυτοί τάφοι προστίθενται στον κατάλογο των κιβωτιόσχημων, που οροθετούνται σε στρατηγικά σημεία της ενδοχώρας της Ηπείρου (Καλπάκι, Μαζαράκι, Ελαφότοπος) και συνδέονται με την εμφάνιση μιας νέας ισχυρής κοινωνικής ομάδας, που αντλεί τη δύναμη της από τον έλεγχο των μετακινήσεων και του εμπορίου.

Two tombs of the end of the Bronze Age at Skamneli Zagoriou

The summer of 2016 an undisturbed cist tomb was located by a group of locals outside the village Skamneli Zagoriou. The grave contained two skeletons furnished with pottery, bronze and bone jewelry, as well as with a significant number of beads of various materials. Not far from it, a second cist tomb came to light, which seem to have been disturbed 30-40 years ago. These two graves can be added to the list of cist tombs, placed in strategic points of inland Epirus (Kalpaki, Mazaraki, Elafotopos) and associated with the emergence of a new powerful social group, which derives its power from the control of movements and commerce.

Ενσφράγιστες κεραμίδες από την ακρόπολη της Καστρίτσας

Κατά τις πρόσφατες έρευνες που πραγματοποιήθηκαν στην ακρόπολη της Καστρίτσας, στο λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων, στο πλαίσιο ανάδειξης του αρχαιολογικού χώρου, ήλθε στο φως ένας σημαντικός αριθμός θραυσμάτων πήλινων κεραμίδων, που φέρουν σφραγίσματα, διαφόρων τύπων. Οι κεραμίδες εντοπίστηκαν, στην πλειονότητά τους, σε στρώματα καταστροφής των κτιρίων της ακρόπολης. Τα σφραγίσματα φέρουν σύμβολα (δελφίνια, ανθέμια κλπ) και ελληνικούς χαρακτήρες ή ονόματα. Η επιτοίχια ανακοίνωση επιχειρεί μία πρώτη τυπολογική κατάταξη των σφραγισμάτων, σε αντιπαράβολή με αντίστοιχα δημοσιευμένα ευρήματα από την ευρύτερη περιοχή της ακρόπολης (λεκανοπέδιο των Ιωαννίνων, Δωδώνη κ.ά.), απόπειρα που συμβάλλει στην μελέτη της κυκλοφορίας των κεραμώσεων στην περιοχή ή στην πιθανή ύπαρξη κεραμιδοποιείων για την κάλυψη των τοπικών αναγκών κατά την ελληνιστική και πρώιμη ρωμαϊκή περίοδο. Παράλληλα, επιχειρείται μία πρωταρχική διερεύνηση του ανασκαφικού πλαισίου των ευρημάτων (διασπορά, ανά τύπο, στο χώρο, σε συγκεκριμένα κτίρια ή στρώματα καταστροφής), ως συμβολή στην συνολική μελέτη του αρχαιολογικού χώρου.

Stamped terracotta rooftiles from the acropolis of Kastritsa

Recent development works carried out at the acropolis of Kastritsa, in the Ioannina basin, revealed an important number of stamped terracotta roof tiles, with variant types of stamps, bearing symbols (dolphins, palmettes, etc.) as well as Greek characters or names. The tiles were found, mostly within the destruction layers of the acropolis building complexes. This poster presents a preliminary typological classification of the stamps, in comparison to similar published finds from adjacent areas (the Ioannina basin, Dodona, etc.), in order to study the circulation of terracotta roofing products in the region and to investigate the possible activity of workshops covering local demand, in the Hellenistic and early Roman period. Furthermore, this study focuses on the excavation context (dispersion per type in building complexes or destruction layers), as a contribution to the archaeological documentation of the site.

Ιερό ελληνιστικής περιόδου στη θέση «Αηλιάς» Γιουργάνιστας Δήμου Ζίτσας

Κατά τους θερινούς μήνες του 2008, η ΙΒ' Εφορεία Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων σε συνεργασία με τον τότε Δήμο Μολοσσών, πραγματοποίησε μικρής έκτασης αρχαιολογική έρευνα στον λόφο «Αηλιάς» Γιουργάνιστας Δήμου Ζίτσας. Ο Άγγλος περιηγητής Leake αναφέρει κοντά στην περιοχή της Γιουργάνιστας την ύπαρξη αρχαίας πολίχνης με το όνομα «Όρραιον». Η περιορισμένη ανασκαφική έρευνα σε επιλεγμένα σημεία του λόφου, δεν αποκάλυψε αρχαία αρχιτεκτονικά κατάλοιπα αλλά συγκέντρωσε εκτός από κεραμική, χάλκινα νομίσματα, σημαντικό αριθμό χάλκινων δακτυλιδιών και αρκετά τμήματα πήλινων γυναικείων ειδωλίων ελληνιστικής περιόδου, ίσως αναθήματα ιερού. Τα νομίσματα και τα προϊόντα κοροπλαστικής αντανakλούν σχέσεις κυρίως με τη γειτονική Αμβρακία, η οποία ιδιαίτερα από το β' μισό του 4^{ου} αι. π.Χ. παρουσιάζει οικονομική ευμάρεια και τα προϊόντα των εργαστηρίων της διασπείρονται στη ΒΔ Ελλάδα.

A sanctuary of the Hellenistic period at «Ai-Lias” Giourganistas in the municipality of Zitsa

During the summer of 2008, the 12th Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities in cooperation with the former Municipality of Molossoi, conducted minor excavations in “Ai-Lias” Giourganista hill in the Municipality of Zitsa. The English traveler Leake, mentions near the Giourganista site the existence of an ancient settlement named «Orraon». The limited excavations at selected points of the hill didn't reveal ancient architectural remains but gathered Hellenistic pottery, bronze coins, a significant number of bronze rings and several parts of clay female figurines of the Hellenistic period, probably votive sanctuary. Coins and terracotta products mainly reflect relations with neighboring Ambrakia, which particularly in the second half of the 4th century, enjoyed economic prosperity and products from its workshops were dispersed all over NW Greece.

Προϊόντα αρχαιοκαπηλίας στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

Τον Οκτώβριο του 2016 το Τμήμα Πολιτιστικής Κληρονομιάς και Αρχαιοτήτων της Διεύθυνσης Ασφάλειας Αττικής παρέδωσε στην Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων ένα χρυσό στεφάνι (3^{ος}-2^{ος} αι. π.Χ.) και δύο μεταβυζαντινές εικόνες των αρχών του 19^{ου} αιώνα, τα οποία ήταν προϊόντα αρχαιοκαπηλίας και κατασχέθηκαν στα Ιωάννινα. Αντίστοιχο περιστατικό συνέβη και τον Μάρτιο του 2017 όταν κατασχέθηκε αποσπασματικά διατηρημένη αργυρή φιάλη με επιχρυσή διακόσμηση κάτω από το χείλος (4^{ος}-3^{ος} αι. π.Χ.). Με αφορμή τα κατασχεθέντα προϊόντα αρχαιοκαπηλίας θα γίνει μία πρώτη παρουσίαση των αρχαίων αντικειμένων και θα τεθούν θέματα όπως η έξαρση της παράνομης εμπορίας αρχαίων έργων τέχνης, οι επιπτώσεις της κλοπής της ιστορίας και του πολιτισμού ενός τόπου, η θεσμοθέτηση μέτρων για την προστασία των πολιτιστικών αγαθών και γενικότερα μέτρα αντιμετώπισής της στο πλαίσιο του κοινωνικού συμβολαίου και της διάκρισης του δημόσιου αγαθού από το προσωπικό συμφέρον.

Illicit trade products in the region of the Ephorate of Antiquities of Ioannina

In October 2016, the Department of Heritage and Antiquities of the Police Directorate of Athens handed over to the Ephorate of Antiquities of Ioannina a golden wreath (3rd-2nd century BC) along with two post-Byzantine icons of the 19th century, which were confiscated as products of illicit trade in antiquities in the region of Ioannina. A similar incident happened in March 2017, when a partly preserved silver bowl with gilt decoration below the rim (4th-3rd century BC), was confiscated. On the occasion of these confiscated antiquities, a preliminary presentation will be attempted. We will address issues such as the rise of the illicit trade in cultural material, the “thief effect” of history and culture theft of a local community, the measures which should be taken for the protection of cultural heritage as well as the general protection measures to be adopted against illicit trade in antiquities in the context of the social contract and the distinction of the public good from self-interest.

*Αυγή Ευθυμιάδου, Μελίνα Νάκα, Γεώργιος Κύρκος, Μαρία Μωραΐτη,
Χρήστος Τσακούμης, Παναγιώτης Τσιγκούλης/
Avgi Efthimiadou, Melina Naka, Georgios Kyrkos, Maria Moraiti,
Christos Tsakoumis, Panagiotis Tsigoulis*

Ανα-Γεννήσεις: Το έργο των συντηρητών της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων (2014–2017)

Το 2014, με τη συγχώνευση της πρώην 8^{ης} Εφορείας Βυζαντινών Αρχαιοτήτων και της ΙΒ' Εφορείας Προϊστορικών και Κλασικών Αρχαιοτήτων, δημιουργήθηκε ενιαίο Τμήμα Συντήρησης. Για πρώτη φορά, μετά τη δημιουργία της ενοποιημένης Εφορείας και μέσα από την έκθεση «Ανα-Γεννήσεις: Το Έργο των Συντηρητών της Εφορείας Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων» παρουσιάζεται ο αθέατος κόσμος του Εργαστηρίου Συντήρησης. Η έκθεση δεν σχεδιάστηκε για να παρουσιάσει σημαντικά έργα τέχνης και αρχαιότητες προερχόμενα από ιερούς ναούς, αρχαιολογικούς χώρους, συλλογές, αλλά το πολύ υπεύθυνο έργο της συντήρησης αρχαιοτήτων και έργων τέχνης για την προστασία και τη διατήρηση της πολιτιστικής μας κληρονομιάς στο εργαστήριο συντήρησης μέσω αυθεντικών εκθεμάτων, συντηρημένων ή στο στάδιο της συντήρησης. Σκοπός της έκθεσης είναι να προβάλλει το σύνθετο και ιδιαίτερο Έργο της Συντήρησης, δείχνοντας άγνωστα πεδία στο ευρύ κοινό και να αποκαλύψει στον επισκέπτη τι συμβαίνει σε ένα έργο από τη στιγμή εισαγωγής του στο Εργαστήριο Συντήρησης μέχρι την ένταξή του σε μια μουσειακή συλλογή ή την επιστροφή του στην αρχική του θέση.

Re-Generations: The work of the conservators of the Ephorate of Antiquities of Ioannina (2014–2017)

In 2014, with the merger of the former 8th Ephorate of Byzantine Antiquities and the Ephorate of Prehistoric and Classical Antiquities, a single Department of Conservation was created. For the first time, after the creation of the united Ephorate and through the exhibition «Re-generations. The work of the conservators of the Ephorate of Antiquities of Ioannina (2014–2017)», the invisible world of the Conservation Laboratory is presented. The exhibition was not designed to show important works of art and antiquities from churches, archaeological sites and collections, but the very responsible task of conservation of antiquities and works of art for the protection and preservation of our cultural heritage in the conservation laboratory through authentic exhibits, conserved or at the stage of conservation. The purpose of the exhibition is to show the complex and distinct Work of Conservation, showing unknown fields to the general public and unfolding in front of a visitor what is happening to a work of art from the moment of his introduction to the Conservation Laboratory until his inclusion in a museum collection or his return to its initial position.

Η Εποχή του Χαλκού στη Θεσπρωτία: Τα νέα στοιχεία της αρχαιολογικής έρευνας

Στην ανακοίνωση θα παρουσιαστούν τα ευρήματα των τελευταίων ετών που έρχονται να συμπληρώσουν το χάρτη της Θεσπρωτίας κατά την Εποχή του Χαλκού. Πρόκειται για ένα κιβωτιόσχημο τάφο και ένα σύνολο χειροποίητης κεραμικής από την περιοχή του Ξηρολόφου Παραμυθιάς, σε μικρή απόσταση από το νεκροταφείο τύμβων που έχει εντοπιστεί και ερευνηθεί από το Φινλανδικό Ινστιτούτο Αθηνών στο Ραχούλι Παραμυθιάς, καθώς και τμήμα ενός ταφικού τύμβου που αποκαλύφθηκε κάτω από τα δάπεδα της ρωμαϊκής αγροικίας που ερευνάται στο χώρο του Νέου λιμένα Ηγουμενίτσας.

The Bronze Age in Thesprotia: New archaeological evidence

The poster will present the new archaeological evidence of the Bronze Age, which complete the map of prehistoric Thesprotia. It is a cist grave and a group of handmade pottery from the area of Xerolophos Paramythia, at short distance from the tombs cemetery investigated by the Finnish Institute in Rahouli, Paramythia, and a part of a burial mound discovered beneath the floors of the Roman farmhouse investigated in the area of New Port of Igoumenitsa.

**Η σωστική ανασκαφή στην περιοχή του κτιρίου εξυπηρέτησης κοινού του
αρχαιολογικού χώρου Γιτάνων Θεσπρωτίας**

Στην ανακοίνωση παρουσιάζονται τα αποτελέσματα από τη σωστική ανασκαφή που πραγματοποιήθηκε τα έτη 2004–2005 στον χώρο ανέγερσης του φυλακίου ~ κτιρίου εξυπηρέτησης κοινού στην είσοδο του αρχαιολογικού χώρου Γιτάνων. Στην περιοχή αυτή ερευνήθηκε τμήμα του νεκροταφείου του οικισμού των ελληνιστικών χρόνων, με πυκνά διευθετημένους τάφους και μεγάλη ποικιλία τόσο ως προς τους τύπους των ταφικών κατασκευών όσο και ως προς τις επιμέρους ταφικές πρακτικές, καθώς και αρχιτεκτονικά κατάλοιπα που φαίνεται να σχετίζονται με κάποιου είδους εργαστηριακή εγκατάσταση. Από τα κινητά ευρήματα ιδιαίτερο ενδιαφέρον παρουσιάζει ένα σύνολο ιατρικών εργαλείων και αγγείων που βρέθηκε σε έναν από τους τάφους, ενώ επιχειρείται η χρονολόγηση της χειροποίητης κεραμικής που εντοπίστηκε σε διάφορα σημεία του χώρου.

A rescue excavation at the visitor's building area of the archaeological site of Gitana, Thesprotia

The paper will give an overall presentation of the unpublished material from the rescue excavation conducted in the years 2004–2005 at the entrance of the archaeological site of Gitana, in the area where the visitor's building has been constructed. A densely-built part of the Hellenistic settlement's cemetery was excavated, with a great variety regarding burial constructions and funeral practices, as well as architectural vestiges which seem to belong to some sort of workshop establishment. Of special interest is the group of medical tools and implements found in one of the graves, while the same area yielded a group of handmade pottery, the dating of which is also discussed in this paper.

Χρονικά καρέ μιας λασπωμένης ανασκαφής

Κατά τις εκσκαφικές εργασίες για την διαμόρφωση της κοίτης του ρέματος Ξηροποτάμου στην περιοχή του Λαδοχωρίου Ηγουμενίτσας στο πλαίσιο του έργου «Βελτίωση Κεντρικής Οδού 49 Μαρτύρων και Παρόδων Αυτής στην Π.Ε. 1» εντοπίστηκε κάτω από την επιφάνεια του σύγχρονου υδροφόρου ορίζοντα και εντός της κοίτης του ρέματος τμήμα κτιρίου αποτελούμενο από έξι τοίχους που ορίζουν τέσσερις χώρους. Κι ενώ το έργο βρίσκονταν μόλις ένα μήνα πριν την περαίωση του η εύρεση αρχαιοτήτων σηματοδοτούσε την αφετηρία μιας σειράς τεχνικών και μεθοδολογικών ζητημάτων, καθώς η έναρξη των χειμερινών βροχοπτώσεων καθιστούσε την διευθέτηση του ρέματος απαραίτητη και αφετέρου δυσχέραινε την έρευνα, που εντάσσονται στο πλαίσιο μιας ευρύτερης αντιμετώπισης η οποία επιδιώκει την όσο το δυνατόν ακριβέστερη τεκμηρίωση των αρχαίων λειψάνων και ταυτόχρονα την εξεύρεση κατάλληλων τεχνικών που να εξασφαλίζουν την διατήρηση των αρχαιοτήτων και να διασφαλίζουν την έγκαιρη και άρτια ολοκλήρωση των σύγχρονων τεχνικών έργων.

Time stills of a muddy excavation

During the excavation for the formation of the stream Xeropotamou in Ladochori Igoumenitsa region under the project «Improving Central Road named 49 Martyrs and its side streets at the Urban Section 1” was found underneath the surface of current water table of the region and in the bed of the stream part of a ancient building comprising of six walls which define four rooms. While the project was just a month before its completion the finding of relics signaled the beginning of a series of technical and methodological issues which have to do not only with the most accurate study of the ancient relics but also with the discovery of appropriate technical solutions in order to ensure the maintenance of antiquities and also the well completion of modern technical works on time.

Οι αρχαιότητες κατά μήκος του ποταμού Αχέροντα

Μέσα από αυτή την ανακοίνωση τοίχου γίνεται μια προσπάθεια παρουσίασης των αρχαιολογικών χώρων και των μνημείων κατά μήκος του ποταμού Αχέροντα που ξεκινά τη διαδρομή του από το νομό Ιωαννίνων και συνεχίζει την πορεία του αποτελώντας το φυσικό όριο μεταξύ των νομών Πρέβεζας και Θεσπρωτίας. Από τις πηγές έως τις εκβολές του παρατηρούνται σημαντικοί αρχαιολογικοί χώροι οι οποίοι χαρίζουν ιδιαίτερη αίγλη στην περιοχή και την καθιστούν πόλο έλξης επισκεπτών. Η πορεία του ποταμού, από τον αρχαιολογικό χώρο του Τρικαστρου έως το Νεκρομαντείο και τις οχυρώσεις στη χερσόνησο της Αγίας Ελένης, παρουσιάζεται μέσα από τα αρχαιολογικά μνημεία και τον αρχαιολογικό χώρο. Ο Αχέροντας δεν είναι απλά ένα ποτάμι. Στην αρχαιότητα πίστευαν ότι ο ποταμός με τη βοήθεια του Ερμή και του Χάροντα οδηγούσε τις ψυχές στον Άδη. Σήμερα έχει χαρακτηριστεί μαζί με τους παραποτάμους του Κωκκυτό και Βουβοπόταμο ως τόπος ιστορικός και ιδιαίτερου φυσικού κάλους.

Antiquities along the Acheron river

This poster tries to present the archaeological sites and monuments along the Acheron River, which begins its journey from the prefecture of Ioannina. The river continues between the prefectures of Preveza and Thesprotia. It is a natural boundary. There are important archaeological sites from the sources to the end. The archaeological monuments and the unique natural landscape make the area very popular. This is an area where many visitors come and have fun. The river, from Trikastro to Ionio (from the mountain to the sea) is presented through the archaeological monuments and the archaeological site nearby. Acheron is not just a river. In antiquity, they believed that the river led the souls to Hades with the help of Hermes and Harrodas. Today, it has been characterized as the site of historic and special natural beauty, along with the tributaries of Kokkitos and Vouvopotamos.

**Ἐν τοῦ Ἰονίου κόλπου μυχῶς ...: Οι πλόες στο Ιόνιο πέλαγος από τους
αρχαϊκούς χρόνους έως την ρωμαϊκή κατάκτηση**

Το Ιόνιο Πέλαγος είναι η προς δυσμὰς θάλασσα της ελληνικής χερσονήσου. Ορίζεται βόρεια από το Βουθρωτό της σημερινής νότιας Αλβανίας έως το Ακρωτήρι Ταίναρο, το νοτιότερο τμήμα της Πελοποννήσου. Σε αυτό συμπεριλαμβάνεται και το σύμπλεγμα των Επτανήσων. Στην ακτογραμμή, πλήθος φυσικών όρμων είναι κατάλληλοι για την προστασία και το αγκυροβόλημα των πλοίων. Από τον 8^ο αιώνα π.Χ. και τον ελληνικό υπερπόντιο αποικισμό οι θαλάσσιοι πλόες του Ιονίου γνώρισαν μεγάλη κινητικότητα. Η ακμάζουσα εμπορική δραστηριότητα οδήγησε στην πλήρη εκμετάλλευση του πελάγους και των παράκτιων περιοχών, με την ίδρυση επίνειων και μεγάλων λιμένων (Αμβρακία, Ογχησμός, Λευκάδα, Κέρκυρα, κ.α.). Έτσι, οι συνεχείς πλεύσεις και ο πλούτος των εμπορικών φορτίων αποτέλεσε αιτία ανάπτυξης και πόλο έλξης για Ιλλυριούς και Αιτωλούς πειρατές. Τέλος, το Ιόνιο ήταν το μέσο επίτευξης για τις δύο μεγαλεπήβολες εκστρατείες στην Μεγάλη Ελλάδα (Αλέξανδρος Α' και Πύρρος), με ορμητήριο την Ήπειρο, αλλά και η οδός, που προσέφερε την αφορμή και έπειτα την άμεση πρόσβαση της Ρώμης στην Ανατολή.

**Ἐν τοῦ Ἰονίου κόλπου μυχῶς...: Voyages in the Ionian Sea from
the archaic times to the roman conquest**

The Ionian Gulf is the westward sea of the Greek Peninsula. It covers the area from Butrint of modern South Albania to Cape Tainaro, on the southern edge of Peloponnese. In this area the Ionian Islands are included. On the coastline, there are many physical bays which are suitable for protection and anchorage of the ships. From the 8th century B.C. and the Greek colonization, the sea routes of the Ionian met with great mobilization. The growing commercial activity led to the complete exploitation of the sea and its coastal areas, with the foundation of small and great seaports (Ambrakia, Onchesmos, Lefkas, Corkyra etc.) So, the continuous sailing and the wealth of the trade cargo was a reason for development and attraction for Illyrian and Aitolian pirates. Finally, the Ionian Sea was the means for the achievement of the two great campaigns in Magna Graecia (Alexander I and Pyrrus), having Epirus as base, but also the way that led the Romans to invade in the East later.

Εργασία, μετακίνηση και μετεγκατάσταση μέσα από τα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης

Η ανασκαφή του Ιερού της Δωδώνης αποκάλυψε πολυάριθμα μολύβδινα ελάσματα, με τις ερωτήσεις των πιστών προς τον Νάιο Δία και τη Διώνη. Τα τελευταία χρόνια, το υλικό αποτέλεσε αντικείμενο συστηματικής μελέτης, τα πορίσματα της οποίας συγκεντρώθηκαν σε πρόσφατη έκδοση (Σ. Δάκαρης, Ι. Βοκοτοπούλου, Α. Χρησιτίδης, Τα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης των ανασκαφών Δ. Ευαγγελίδη, επιμέλεια Σωτήρη Τσέλικα, ευρετήριο Γεωργίου Παπαδόπουλου, Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία 2013). Τα ιδιωτικής φύσεως ερωτήματα, που απασχολούν τους ενδιαφερόμενους, ποικίλουν. Μεταξύ αυτών, το διαχρονικό ζήτημα της εργασίας, η ανάγκη για μετακίνηση και μετεγκατάσταση σε άλλες πόλεις απαντώνται συχνά, σκιαγραφώντας την αγωνία που βίωναν οι άνθρωποι ήδη σε πρώιμους χρόνους, σχετικά με το ζωτικό θέμα της εργασίας, από την οποία εξαρτάται άμεσα η επιβίωση. Πρόκειται για ερωτήματα που παρέχουν στοιχεία για την επαγγελματική κατάσταση των ατόμων, την εμπορική κινητικότητα και κατ' επέκταση την οικονομική δραστηριότητα των ελληνικών πόλεων από τον 6^ο έως τον 2^ο αιώνα π.Χ.

Employment, movement and relocation through the oracular laminae of Dodona

The excavation of the sanctuary of Dodona has revealed numerous lead sheets with inquiries of the believers, who used to address to the Naios Zeus and Dione. Recently, the material was systematically studied and the results were published in the edition of (Σ. Δάκαρης, Ι. Βοκοτοπούλου, Α. Χρησιτίδης, Τα χρηστήρια ελάσματα της Δωδώνης των ανασκαφών Δ. Ευαγγελίδη, επιμέλεια Σωτήρη Τσέλικα, ευρετήριο Γεωργίου Παπαδόπουλου, Η εν Αθήναις Αρχαιολογική Εταιρεία 2013). A variety of private inquiries is observed as the figurative point of the worshippers. Among those, the intertemporal issue of employment, the necessity of movement and of relocation to other cities occur often as a result of people's anguish even in early periods of time, as employment could be considered a vital factor for the human survival. These inquiries offer intriguing information on profession status as well as on the commercial and financial activities of the Greek cities from the 6th-2nd century B.C.

Το «Κοινό των Ηπειρωτών» μέσα από επιγραφές του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων

Μετά το θάνατο του Πύρρου οι πληροφορίες είναι αποσπασματικές και συχνά αντικρουόμενες καθώς στο σύνολό τους έχουν περιστασιακό χαρακτήρα, ως παρεκβάσεις σε έργα που αφορούν την ιστορία των πόλεων-κρατών της Νότιας Ελλάδος. Στην περιοχή της Ηπείρου, εκτός από τα νομίσματα, οι επιγραφές που σώθηκαν, αποκαλύπτουν την πολιτειακή οργάνωση, την κοινωνική δομή, τη λατρεία κ.λπ. των Ηπειρωτών από τα μέσα του 4^{ου} ως τον 2^ο αι. π.Χ. Μετά το Κοινό των Μολοσσών (400–330/328 π.Χ.) και την Ηπειρωτική Συμμαχία (328–232 π.Χ.) το Κοινό των Ηπειρωτών (232–167 π.Χ.), αντιπροσωπεύεται σε επιγραφές του Αρχαιολογικού Μουσείου Ιωαννίνων, από τις οποίες αντλούνται σημαντικά στοιχεία τόσο για τη δομή του Κοινού, όσο και για την προσωπογραφία, τη θέση της γυναίκας, τη θέση των δούλων, κ.λπ.

The “Epirote League” through the inscriptions of the Archaeological Museum of Ioannina

After the death of Pyrrhus, the information is few, fragmentary and often conflicting. It is also circumstantial and like as the intersection to the achievements that depend on the history of the city-states of the southern Greece. In the region of Epirus, except the coins, the inscriptions that have been rescued, give us much evidence of the state organization, the social structure, the cult etc. of the Epirotes from the middle of the 4th to the 2nd centuries B.C. After the Molossian “Commonalty” (400–330/328 BC) and the Epirote Alliance (328–232 BC), the Epirote League (232–167 BC) is represented through the inscriptions of the Archaeological Museum of Ioannina, which important data are drawn both of the structure of the Epirote League and of the onomastics, the position of the woman, the position of the slaves etc.

Αγία Μαρίνα Πεδινής Ιωαννίνων: Ένας οικισμός Τελικής Νεολιθικής / Πρώιμης Χαλκοκρατίας

Κατά τη διάρκεια των εργασιών για την κατασκευή της Εγνατίας Οδού εντοπίστηκαν στον λόφο της Αγίας Μαρίνας στην Πεδινή Ιωαννίνων όστρακα χειροποίητων αγγείων. Ακολούθησε περιορισμένης έκτασης ανασκαφική έρευνα, κατά την οποία βρέθηκαν λείψανα κατασκευών, χειροποίητη κεραμική, μάζες πηλού, δύο πήλινα σφονδύλια, ένα λίθινο ακόνι, μία ταφή και διάσπαρτα οστά. Τα αποτελέσματα της ανασκαφικής έρευνας μαρτυρούν την ύπαρξη στο σημείο αυτό ενός οικισμού με τη μορφή καλυβών, οι οποίες θα ήταν κατασκευασμένες με λίθινα θεμέλια και ανώδομή από φθαρτά υλικά. Σύμφωνα με τη ραδιοχρονολόγηση ενός δείγματος άνθρακα ο οικισμός χρονολογείται στο τέλος της 4^{ης} χιλιετίας π.Χ.

Ayia Marina, Pedini, Ioannina: A settlement of Final Neolithic / Early Bronze Age

During work on the construction of the Egnatia Road, sherds of handmade vessels were located in the hill of Ayia Marina, Pedini (Ioannina). There followed excavation research of a limited area, in which traces of constructions were found, handmade pottery, masses of clay, two clay spindle whorls, a whetstone, a burial and scattered bones. The results of excavation research testify to the existence of a settlement in this place with huts that would have been constructed with stone foundations and superstructure of perishable materials. According to the radiocarbon analysis of a sample of coal, the settlement dates from the end of the 4th millennium BC.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΝΕΔΡΩΝ

Forsén Björn

Professor

University of Helsinki, Finland

bjorn.forsen@helsinki.fi

Krapf Tobias

Archaeologist, Scientific Secretary

Swiss School of Archaeology in Greece

tobias.krapf@gmail.com

Marshall Gilbert

Archaeologist

The M.H. Wiener Laboratory for

Archaeological Science

The American School of Classical Studies
at Athens

gilbert.marshall86@gmail.com

Pakkanen Jari

Director

The Finnish Institute at Athens

pakkanen@finninstitute.gr

Papadopoulos John

Professor

Cotsen Institute of Archaeology

University of California, Los Angeles

JKP@humnet.ucla.edu

Reynolds Paul

ICREA Research Professor

Universitat de Barcelona, Spain

paulreynoldspot@hotmail.com

Αγγέλη Ανθή

Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη

Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας

aaggeli@culture.gr

Αδάμ Ευγενία

Αρχαιολόγος

Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού

eadam9@gmail.com

Αναγνωστοπούλου Αγγελική

Αρχαιολόγος

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

aanagnos@cc.uoi.gr

Ανδρούδης Πασχάλης

Επίκουρος Καθηγητής Βυζαντινής

Αρχαιολογίας & Τέχνης

Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

pandroudīs@hist.auth.gr

Αντωνιάδης Βύρων

Αρχαιολόγος, Επιστημονικός Συνεργάτης

Ακαδημία Αθηνών

antoniadis@ymail.com

Βασιλειάδης Στέφανος

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

svasiliadis@culture.gr

Βασιλείου Ελένη

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

evasiliou@culture.gr

Βικάτου Ολυμπία

Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη

Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας
& Λευκάδας

Αναπληρώτρια Προϊσταμένη

Εφορεία Αρχαιοτήτων Κεφαλληνίας

olvikatu@yahoo.gr

Βουλιγέα Ελένη

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας

evouligea@culture.gr

Γαλάνη Βασιλική

Αρχαιολόγος

Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

vagalani@cc.uoi.gr

Γεωργακόπουλος Δημήτριος

Λέκτορας Μεσαιωνικής & Νέας Ελληνικής

Φιλολογίας

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

dgeorgak@cc.uoi.gr

Γεωργίου Ευαγγελία

Αρχαιολόγος – Νομισματολόγος

evangelageorgiou@yahoo.gr

Γεωργούλας Γεώργιος

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

g_georgoulas@yahoo.gr

Γιαννάκη Βασιλική

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

vasilikigiannaki@yahoo.com

Γιοβανοπούλου Αναστασία

Αρχαιολόγος

giovanastas@yahoo.gr

Γιούνη Παρασκευή

Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

pgiouni@culture.gr

Γκάρτζιου-Τάττη Αριάδνη

Καθηγήτρια Αρχαίας Ελληνικής Φιλολογίας

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

agartzui@cc.uoi.gr

Γραβάνη Κωνσταντίνα

Επίκουρη Καθηγήτρια Κλασικής

Αρχαιολογίας

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

cgravani@cc.uoi.gr

Δρόσου Δήμητρα

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας

ddrosou@culture.gr

Ελεφάντη Παρασκευή

Αρχαιολόγος
The M.H. Wiener Laboratory for
Archaeological Science
The American School of Classical
Studies at Athens
paraskevielefanti@gmail.com

Ευθυμιάδου Αυγή

Συντηρήτρια Έργων Τέχνης, Τμηματάρχης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
aefthimiadou@culture.gr

Ζάρρα Ιλιάννα

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Ιστορίας της
Τέχνης
Πανεπιστήμιο Πατρών
izarra@upatras.gr

Ζάχος Κωνσταντίνος

Αρχαιολόγος, Επίτιμος Έφορος Αρχαιοτήτων
Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού
klzachos@gmail.com

Ζωγάκη Αθηνά

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
azogaki@culture.gr

Ζωγράφου Αθανασία

Αναπληρώτρια Καθηγήτρια Αρχαίας
Ελληνικής Φιλολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
aglauros@gmail.com

Ζώη Δήμητρα

Αρχαιολόγος
dimizoi@gmail.com

Ηλιόπουλος Γεώργιος

Παλιοντολόγος
Εργαστήριο Παλιοντολογίας &
Στρωματογραφίας
Πανεπιστήμιο Πάτρας
borelakias@gmail.com

Καλογιάννη Ειρήνη

Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
ikalogianni@culture.gr

Κάντα-Κίτσου Αικατερίνη

Αρχαιολόγος, Επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων
Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού
katerinakanta@windowslive.com

Καππά Χαρά

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
chkappa@culture.gr

Καπρινιώτη Πανωραία-Ελπίδα

Αρχιτέκτων Μηχανικός
pkaprinioti@yahoo.gr

Καρατζένη Παρασκευή

Αρχαιολόγος
Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού
vkaratzeni@yahoo.gr

Κασκάνης Βασίλειος

Αρχιτέκτων Μηχανικός, Προϊστάμενος

Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.

bkaskanis@yahoo.gr

Κατσαδήμα Ιουλία

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

ikatsadima@gmail.com

Κατσικούδης Νικόλαος

Αναπληρωτής Καθηγητής Ιστορίας της

Αρχαίας Τέχνης

Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

nkatsiku@uoi.gr

Κατσούδας Πέτρος

Πολιτικός Μηχανικός

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

pkatsoud7@gmail.com

Κλείτσας Χρήστος

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

chklitsas@culture.gr

Κολώνας Λάζαρος

Αρχαιολόγος, Επίτιμος Γενικός Διευθυντής

Αρχαιοτήτων & Πολιτιστικής Κληρονομιάς

lkolonas@yahoo.gr

Κοντογιώργος Δημήτριος

Αρχαιολόγος

mitsaraskonto@hotmail.com

Κοτζαμποπούλου Ελένη

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

ekotzampopoulou@culture.gr

Κούκος Άγγελος

Πολιτικός Μηχανικός

Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.

ang.koukos@gmail.com

Κουμπουρά Ειρήνη

Αρχαιολόγος

sitara79@yahoo.com

Κύρκος Γεώργιος

Συντηρητής Έργων Τέχνης

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

gkyrkos@yahoo.com

Κύρκου Θάλεια

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων

thalkirkou@gmail.com

Λάζαρη Κασσιανή

Αρχαιολόγος

Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

klazari@culture.gr

Λάζου Θεοδώρα

Ιστορικός

Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας

thlazou@culture.gr

Λάμπρου Βασιλική
Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
vlamprou@culture.gr

Λεοντάρης Λεωνίδας
Αρχιτέκτων Μηχανικός
leontaris4@hotmail.com

Λιάμπη Κατερίνη
Καθηγήτρια Αρχαίας Ελληνικής Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
kaliampi@cc.uoi.gr

Λύτρα Αλίκη
Αρχιτέκτων Μηχανικός
Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.
aliki.litra@hotmail.com

Μαμαλούκος Σταύρος
Αρχιτέκτων Μηχανικός, Αναστηλωτής
Επικουρος Καθηγητής Αρχιτεκτονικής
Πανεπιστήμιο Πατρών
smamaloukos@upatras.gr

Μαυρίκα Βιργινία
Ιστορικός Τέχνης
Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού
vmavrika@culture.gr

Μέντη Παναγιώτα
Αρχαιολόγος
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
pmenti@cc.uoi.gr

Μερκούρη Χριστίνα
Αρχαιολόγος, Προϊσταμένη
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ζακύνθου
cmerkouri@culture.gr

Μιχαηλίδης Γεώργιος
Τοπογράφος Μηχανικός
Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.
gmichailidis@culture.gr

Μπονέλου Έλενα
Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας
elenabonelou@gmail.com

Μπουνιά Ελένη
Αρχαιολόγος
emprounia@culture.gr

Μωραΐτη Μαρία
Συντηρήτρια Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
mairimoraiti7@gmail.com

Νάκα Μελίνα
Συντηρήτρια Έργων Τέχνης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
melinanaka1975@gmail.com

Ντερμάρης Αλέξανδρος
Εκπρόσωπος
IQSOFT Software Development
info@iqsoft.gr

Ξάνθης Θεοφάνης

Ιστορικός
Μεταπτυχιακός Φοιτητής
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
thxanthis@cc.uoi.gr

Οικονόμου Αρτέμιος

Αρχαιομέτρης
Πανεπιστήμιο Nottingham
artemios.oikonomou@gmail.com

Παϊδας Ελευθέριος

Αρχιτέκτων Μηχανικός
pkaprinioti@yahoo.gr

Παπαευαγγέλου-Γκενάκου Κλεοπάτρα

Αρχαιολόγος – Νομισματολόγος
Επιστημονική υπεύθυνη Νομισματικής
Συλλογής της Τράπεζας της Ελλάδας
geniouscpg@gmail.com

Παπαποστόλου Ιωάννης

Ομότιμος Καθηγητής Κλασικής Αρχαιολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων

Παπαφλωράτου Ελένη

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Κεφαλληνίας
elspapa@yahoo.com

Παυλίδης Ευάγγελος

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
epavlidis@culture.gr

Πηλαβάκης Μάρκος

Μεταπτυχιακός Φοιτητής
Αριστοτέλειο Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης
pandroudakis@hist.auth.gr

Πλιάκου Γεωργία

Αρχαιολόγος, Τμηματάρχης
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
gpliakou@culture.gr

Πρέκα-Αλεξανδρή Καλλιόπη

Αρχαιολόγος, Επίτιμη Έφορος Αρχαιοτήτων
Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού
kalliopipreka@gmail.com

Προβατά Τζόγια

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Κέρκυρας
mprovata@culture.gr

Ρήγιнос Γεώργιος

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
griginos@culture.gr

Σακκάς Δημήτριος

Αρχαιολόγος
dnsakkas@icloud.com

Σαλταγιάννη Ελπίδα

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
esaltagianni@yahoo.gr

Σβέρκος Ηλίας

Επίκουρος Καθηγητής Αρχαίας Ιστορίας
Ιόνιο Πανεπιστήμιο
sverkos@otenet.gr

Σιάνης Παναγιώτης

Παλαιοντολόγος
Εργαστήριο Παλαιοντολογίας & Στρωματογραφίας
Πανεπιστήμιο Πάτρας
borelakias@gmail.com

Σιόντης Θεόδωρος

Ιστορικός
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
tsiontis@cc.uoi.gr

Σίσκα Φωτεινή

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Πρέβεζας
fsiska@culture.gr

Σιταρά Μαρία

Αρχαιολόγος
sitara79@yahoo.com

Σιώζου Βασιλική

Αρχαιολόγος
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
vsiozou@cc.uoi.gr

Σκαλιστή Ελένη

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
elenskalisti@gmail.com

Σουγιουτζόγλου-Haywood Χριστίνα

Director, Professor
Irish Institute of Hellenic Studies at Athens
University College Dublin
christina.haywood@ucd.ie

Σουέρεφ Κωνσταντίνος

Αρχαιολόγος, Προϊστάμενος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
ksoueref@culture.gr

Σοφίος Βασίλειος

Ιστορικός
Μεταπτυχιακός Φοιτητής
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
vsoufios@cc.uoi.gr

Στάικου Βιβιαν

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας &
Λευκάδας
vivianstaikou@gmail.com

Σταμάτης Γεώργιος

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας &
Λευκάδας
stamatgiorgos@gmail.com

Στάμου Ιουλία

Αρχιτέκτων Μηχανικός
stamou_ioulia@hotmail.com

Σταύρακα Ελένη

Τεχνικός Συντήρησης Έργων Τέχνης &
Αρχαιοτήτων
Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.
estavraka@culture.gr

Σταυράκος Χρήστος

Καθηγητής Βυζαντινής Ιστορίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
chstavra@uoi.gr

Τζοβάρας Παναγιώτης

Μεταπτυχιακός Φοιτητής
Πανεπιστήμιο Southampton
panostzovaras@outlook.com

Τζωρτζάτου Αντωνία

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
antoniatzortzatou@yahoo.co.uk

Τριάντη Αλίκη-Ισμήνη

Καθηγήτρια Κλασικής Αρχαιολογίας
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
isminitrianti@gmail.com

Τσακούμης Χρήστος

Αρχιτέκτων Μηχανικός
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
chtsakoumis@culture.gr

Τσαντήλα Βασιλική

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Αιτωλοακαρνανίας &
Λευκάδας
vtsantila@culture.gr

Τσέλικας Σωτήριος

Φιλολόγος, Εκπαιδευτικός
Κέντρο Ελληνικής Γλώσσας, Θεσσαλονίκη
tselik@gmail.com

Τσέλος Παρασκευάς

Αρχιτέκτων Μηχανικός
pkaprinioti@yahoo.gr

Τσιγκούλης Παναγιώτης

Φωτογράφος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
ptsigkoulis@culture.gr

Τσίτσου Ευθυμία

Παλαιοτολόγος
Εργαστήριο Παλαιοτολογίας &
Στρωματογραφίας
Πανεπιστήμιο Πάτρας
borelakias@gmail.com

Φάκλαρη Υπατία

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
ifaklari@culture.gr

Φάτσιος Σωτήριος

Αρχαιολόγος
svasiliadis@culture.gr

Φάτσιου Γλυκερία

Αρχαιολόγος
lilafatsiou80@gmail.com

Φιλίδου Ανθή

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
afilidou@culture.gr

Φίλιος Βασίλειος

Συντηρητής Αρχαιοτήτων
Υ.Ν.Μ.Τ.Ε.Η.Β.Ι.Δ.Μ.
vafill3@gmail.com

Φίλος Παναγιώτης

Γλωσσολόγος – Φιλολόγος
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
panagiotis.filos@gmail.com

Χαλκιά Ευγενία

Αρχαιολόγος
Υπουργείο Πολιτισμού & Αθλητισμού
halkia@otenet.gr

Χαντέλη Βασιλική

Ιστορικός
Μεταπτυχιακή Φοιτήτρια
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
vchanteli@cc.uoi.gr

Χαραλάμπους Σωτήριος

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
scharalampous@culture.gr

Χειμαριός Μάριος

Ιστορικός
Μεταπτυχιακός Φοιτητής
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
mcheim@cc.uoi.gr

Χόινας Νικόλαος

Αρχαιολόγος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Ιωαννίνων
Μεταπτυχιακός Φοιτητής
Πανεπιστήμιο Ιωαννίνων
nchoinas@gmail.com

Χουλιάρης Ιωάννης

Αρχαιολόγος, Προϊστάμενος
Εφορεία Αρχαιοτήτων Θεσπρωτίας
ihouliaras@gmail.com

ΚΟΣΜΗΤΕΙΑ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΗΣ ΣΧΟΛΗΣ

ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΕΦΟΡΕΙΕΣ ΑΡΧΑΙΟΤΗΤΩΝ &

ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΝΕΩΤΕΡΩΝ ΜΝΗΜΕΙΩΝ

ΒΔ ΕΛΛΑΔΑΣ & ΝΗΣΙΩΝ ΤΟΥ ΙΟΝΙΟΥ

ΔΗΜΟΣ ΙΩΑΝΝΙΝΩΝ

ΠΕΔ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΩΣΗ
ΗΠΕΙΡΟΥ ΔΗΜΩΝ ΗΠΕΙΡΟΥ

ΔΕΛΤΑ I.I.E.K.
WWW.DELTA-IEK.GR